

**SKONSOLIDOWANE
SPRAWOZDANIE FINANSOWE**

**BEYOND
THE PROFIT**

**ZA OKRES OD 1 STYCZNIA 2018 ROKU
DO 31 GRUDNIA 2018 ROKU**

SPIS TREŚCI

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE FINANSOWE	2
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ	2
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z DOCHODÓW	3
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW	4
SKONSOLIDOWANE ZESTAWIENIE ZMIAN W KAPITALE WŁASNYM	5
SKONSOLIDOWANY RACHUNEK PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH	6
DODATKOWE INFORMACJE DO SKONSOLIDOWANEGO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO	7
1. Informacje ogólne	7
2. Podstawa sporządzenia oraz zasady rachunkowości	9
3. Segmenty operacyjne	28
4. Wartość firmy	31
5. Wartości niematerialne	33
6. Rzeczowe aktywa trwałe	35
7. Aktywa w leasingu	37
8. Nieruchomości inwestycyjne	38
9. Aktywa oraz zobowiązania finansowe	40
10. Aktywa oraz rezerwa na podatek odroczony	45
11. Zapasy	48
12. Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe należności	48
13. Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	49
14. Kapitał własny	50
15. Świadczenia pracownicze	51
16. Pozostałe rezerwy	54
17. Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	55
18. Rozliczenia międzyokresowe	55
19. Przychody operacyjne	56
20. Koszty operacyjne	56
21. Pozostałe przychody operacyjne oraz pozostałe koszty operacyjne	57
22. Przychody i koszty finansowe	58
23. Podatek dochodowy	58
24. Zysk na akcję i wypłacone dywidendy	59
25. Zabezpieczenia spłaty zobowiązań	60
26. Transakcje z podmiotami powiązаныmi	60
27. Zbycie jednostki zależnej	61
28. Sprawy sądowe	63
29. Ryzyko dotyczące instrumentów finansowych	64
30. Zarządzanie kapitałem	68
31. Pozostałe informacje	69
32. Zdarzenia po dniu bilansowym	70
33. Zatwierdzenie do publikacji	70

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE FINANSOWE

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ

AKTYWA	Nota	31.12.2018	31.12.2017
Wartość firmy	4	31 826	31 826
Wartości niematerialne	5	46 592	46 655
Rzeczowe aktywa trwałe	6	342 691	327 433
Nieruchomości inwestycyjne	8	12 022	9 065
Należności i pożyczki	9.2	2 892	1 215
Pozostałe długoterminowe aktywa finansowe		101	105
Długoterminowe rozliczenia międzyokresowe	18	0	4
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	10	8 644	4 655
Aktywa trwałe razem		444 768	420 958
Zapasy	11	115 657	106 728
Należności handlowe oraz pozostałe należności	9.2, 12	121 623	117 890
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego		498	849
Pożyczki krótkoterminowe	9.2	2	480
Pochodne instrumenty finansowe		247	2 424
Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe	18	2 685	2 702
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	13	37 371	41 365
Aktywa obrotowe razem		278 083	272 438
AKTYWA RAZEM		722 851	693 396

PASYWA	Nota	31.12.2018	31.12.2017
<i>Kapitał własny przypadający akcjonariuszom jednostki dominującej</i>			
Kapitał podstawowy	14.1	1 335	1 335
Kapitał ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej	14.2	164 211	164 211
Pozostałe kapitały	14.3	-741	2 688
Zyski zatrzymane:		225 422	230 841
- wynik roku bieżącego		54 673	41 624
- zysk (strata) z lat ubiegłych		170 749	189 217
Kapitał własny przypadający akcjonariuszom jednostki dominującej		390 227	399 075
Udziały niedające kontroli	14.4	14 671	19 046
Kapitał własny razem		404 898	418 121
Kredyty, pożyczki, inne instrumenty dłużne	9.4	80 897	55 020
Leasing finansowy	7	24 543	19 827
Pozostałe zobowiązania		42	34
Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	10	22 988	25 296
Zobowiązania i rezerwy z tytułu świadczeń pracowniczych	15.2	11 254	10 550
Długoterminowe rozliczenia międzyokresowe	18	2 906	3 506
Zobowiązania długoterminowe razem		142 630	114 233
Zobowiązania handlowe oraz pozostałe zobowiązania	17	83 802	78 286
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego		2 230	522
Kredyty, pożyczki, inne instrumenty dłużne	9.4	53 633	49 304
Leasing finansowy	7	10 613	8 446
Zobowiązania i rezerwy z tytułu świadczeń pracowniczych	15.2	20 469	19 713
Pozostałe rezerwy krótkoterminowe	16	1 069	1 331
Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe	18	3 507	3 440
Zobowiązania krótkoterminowe razem		175 323	161 042
Zobowiązania razem		317 953	275 275
PASYWA RAZEM		722 851	693 396

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z DOCHODÓW

	Nota	01.01.- 31.12.2018	01.01.- 31.12.2017
Przychody ze sprzedaży	3, 19	702 823	617 482
Przychody ze sprzedaży produktów		651 750	557 172
Przychody ze sprzedaży usług		13 079	18 804
Przychody ze sprzedaży towarów i materiałów		37 994	41 506
Koszt własny sprzedaży	20	547 039	488 930
Koszt sprzedanych produktów		509 553	440 972
Koszt sprzedanych usług		10 060	16 934
Koszt sprzedanych towarów i materiałów		27 426	31 024
Zysk brutto ze sprzedaży		155 784	128 552
Koszty sprzedaży	20	36 670	28 154
Koszty ogólnego zarządu	20	49 844	42 428
Pozostałe przychody operacyjne	21.1	5 655	7 661
Pozostałe koszty operacyjne	21.2	11 644	9 763
Zysk z działalności operacyjnej		63 281	55 868
Przychody finansowe	22.1	3 051	2 165
Koszty finansowe	22.2	3 775	9 142
Zysk przed opodatkowaniem		62 557	48 891
Podatek dochodowy	23	5 780	7 813
Zysk netto		56 777	41 078
Zysk netto przypadający:			
- akcjonariuszom jednostki dominującej		54 673	41 624
- akcjonariuszom niekontrolującym		2 104	-546

ZYSK NETTO NA JEDNĄ AKCJĘ ZWYKŁĄ

Dane w PLN	2018	2017
- podstawowy	8,19	6,23
- rozwodniony	8,19	6,23

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW

	01.01.- 31.12.2018	01.01.- 31.12.2017
Zysk netto	56 777	41 078
Inne całkowite dochody, które zostaną przeklasyfikowane na zyski lub straty po spełnieniu określonych warunków	-3 486	4 550
Instrumenty zabezpieczające przepływy pieniężne	-4 157	5 433
Podatek dochodowy od innych całkowitych dochodów, które mogą być przeniesione do wyniku	671	-883
Inne całkowite dochody, które nie zostaną przeklasyfikowane na zyski lub straty	-137	-128
Przeszacowanie zobowiązań z tytułu świadczeń pracowniczych	-161	-139
Podatek dochodowy od innych całkowitych dochodów, które nie zostaną przeniesione w późniejszych okresach	24	11
Inne całkowite dochody po opodatkowaniu	-3 623	4 422
Całkowite dochody	53 154	45 500
Całkowite dochody przypadające:		
- akcjonariuszom jednostki dominującej	51 244	45 785
- akcjonariuszom niekontrolującym	1 910	-285

SKONSOLIDOWANE ZESTAWIENIE ZMIAN W KAPITALE WŁASNYM

Zmiany w kapitale własnym w okresie od 01.01. do 31.12.2018 roku

	Kapitał podstawowy	Kapitał ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej	Pozostałe kapitały	Zyski zatrzymane	Razem kapitał przypadający akcjonariuszom jednostki dominującej	Udziały niedające kontroli	Kapitał własny razem
Saldo na początek okresu	1 335	164 211	2 688	230 841	399 075	19 046	418 121
Zmiana struktury grupy kapitałowej - transakcje z mniejszością	0	0	0	0	0	-2 985	-2 985
Dywidendy	0	0	0	-60 092	-60 092	-3 300	-63 392
Razem transakcje z właścicielami	0	0	0	-60 092	-60 092	-6 285	-66 377
Zysk netto	0	0	0	54 673	54 673	2 104	56 777
Inne całkowite dochody po opodatkowaniu	0	0	-3 429	0	-3 429	-194	-3 623
Razem całkowite dochody	0	0	-3 429	54 673	51 244	1 910	53 154
Saldo na koniec okresu	1 335	164 211	-741	225 422	390 227	14 671	404 898

Zmiany w kapitale własnym w okresie od 01.01. do 31.12.2017 roku

	Kapitał podstawowy	Kapitał ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej	Pozostałe kapitały	Zyski zatrzymane	Razem kapitał przypadający akcjonariuszom jednostki dominującej	Udziały niedające kontroli	Kapitał własny razem
Saldo na początek okresu	1 335	164 211	-1 473	224 041	388 114	21 272	409 386
Zmiana struktury grupy kapitałowej - transakcje z mniejszością	0	0	0	-104	-104	-1 723	-1 827
Dywidendy	0	0	0	-34 720	-34 720	-218	-34 938
Razem transakcje z właścicielami	0	0	0	-34 824	-34 824	-1 941	-36 765
Zysk netto	0	0	0	41 624	41 624	-546	41 078
Inne całkowite dochody po opodatkowaniu	0	0	4 161	0	4 161	261	4 422
Razem całkowite dochody	0	0	4 161	41 624	45 785	-285	45 500
Saldo na koniec okresu	1 335	164 211	2 688	230 841	399 075	19 046	418 121

SKONSOLIDOWANY RACHUNEK PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH

	01.01.- 31.12.2018	01.01.- 31.12.2017
Zysk przed opodatkowaniem	62 557	48 891
Korekty:		
Amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych	26 745	24 841
Amortyzacja wartości niematerialnych	2 506	2 038
Zmiana wartości godziwej nieruchomości inwestycyjnych	-126	10
Odpisy aktualizujące aktywa trwałe	673	0
Wycena i realizacja instrumentów zabezpieczających	0	2 144
Odpisy aktualizujące aktywa finansowe	0	416
Zysk (strata) ze sprzedaży niefinansowych aktywów trwałych	280	-10
Zysk (strata) ze sprzedaży aktywów finansowych (innych niż instrumenty pochodne)	0	-133
Zyski (straty) z tytułu różnic kursowych	-46	-406
Koszty odsetek	2 412	2 079
Przychody z odsetek	-263	-786
Transakcje z mniejszością	0	-150
Odpis aktualizujący wartość firmy	0	2 790
Inne korekty	-1 614	0
Korekty razem:	30 566	32 833
Zmiana stanu zapasów	-8 423	-19 726
Zmiana stanu należności	-3 888	-20 591
Zmiana stanu zobowiązań	2 665	18 736
Zmiana stanu rezerw i rozliczeń międzyokresowych	972	2 857
Zmiana kapitału obrotowego	-8 674	-18 724
Zapłacony podatek dochodowy	-10 418	-8 288
Środki pieniężne netto z działalności operacyjnej	74 031	54 712
Wydatki na nabycie wartości niematerialnych	-2 552	-4 595
Wydatki na nabycie rzeczowych aktywów trwałych	-36 916	-45 281
Wpływy ze sprzedaży rzeczowych aktywów trwałych	1 012	0
Wpływy ze sprzedaży nieruchomości inwestycyjnych	167	64
Wpływy netto ze sprzedaży jednostek zależnych	-1 380	0
Otrzymane spłaty pożyczek udzielonych	422	0
Pożyczki udzielone	-422	0
Wpływy ze sprzedaży pozostałych aktywów finansowych	0	133
Otrzymane odsetki	263	786
Inne wpływy (wydatki) z działalności inwestycyjnej	0	-161
Środki pieniężne netto z działalności inwestycyjnej	-39 406	-49 054
Wydatki z tytułu zmian udziału w jednostkach zależnych, które nie prowadzą do utraty kontroli	0	-1 858
Wpływy z tytułu zaciągnięcia kredytów i pożyczek	62 548	57 289
Spłaty kredytów i pożyczek	-33 251	-26 512
Spłata zobowiązań z tytułu leasingu finansowego	-11 103	-7 884
Odsetki zapłacone	-2 412	-2 079
Dywidendy wypłacone	-63 392	-34 938
Inne wpływy (wydatki) z działalności finansowej	8 945	7 923
Środki pieniężne netto z działalności finansowej	-38 665	-8 059
Zmiana netto stanu środków pieniężnych i ich ekwiwalentów bez różnic kursowych	-4 040	-2 401
Zmiana stanu środków pieniężnych i ich ekwiwalentów z tytułu różnic kursowych	46	-50
Zmiana netto stanu środków pieniężnych i ich ekwiwalentów	-3 994	-2 451
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na początek okresu	41 365	43 816
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na koniec okresu	37 371	41 365

DODATKOWE INFORMACJE DO SKONSOLIDOWANEGO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO

1. Informacje ogólne

a) Informacje o jednostce dominującej

Jednostką dominującą Grupy Kapitałowej Mangata Holding S.A. [dalej zwana „Grupą Kapitałową”, „Grupą”] jest Mangata Holding S.A. [dalej zwana „Spółką dominującą”, „Jednostką dominującą”, „Emitentem”].

Mangata Holding S.A. została utworzona na podstawie aktu notarialnego z dnia 1 grudnia 1990 roku (Rep. A. 1453/90). Spółka dominująca została wpisana do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego w Sądzie Rejonowym w Bielsku – Białej Wydział VIII Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem 0000084847. Spółce dominującej nadano numer statystyczny REGON 890501767.

Akcje Spółki dominującej są notowane na Warszawskiej Giełdzie Papierów Wartościowych.

Siedziba Spółki dominującej mieści się przy ul. Cechowej 6/8 w Bielsku-Białej.

Czas trwania Spółki dominującej jest nieoznaczony.

Spółka dominująca wraz z jej jednostkami zależnymi tworzy Grupę Kapitałową Mangata Holding S.A.

b) Skład Zarządu Spółki dominującej

W skład Zarządu Spółki dominującej na dzień zatwierdzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego do publikacji wchodził:

- Leszek Jurasz – Prezes Zarządu
- Kazimierz Przełomski – Wiceprezes Zarządu

W 2018 roku, jak i do dnia zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego do publikacji, nie miały miejsca zmiany w składzie Zarządu Spółki dominującej.

c) Skład Rady Nadzorczej Spółki dominującej

W skład Rady Nadzorczej Spółki dominującej na dzień zatwierdzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego do publikacji wchodził:

- Michał Zawisza – Przewodniczący Rady Nadzorczej
- Tomasz Jurczyk – Zastępca Przewodniczącego Rady Nadzorczej
- Jan Jurczyk – Sekretarz Rady Nadzorczej
- Zbigniew Rogóż – Członek Rady Nadzorczej
- Zygmunt Mrozek – Członek Rady Nadzorczej
- Marcin Knieć – Członek Rady Nadzorczej

W 2018 roku, jak i do dnia zatwierdzenia niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego do publikacji, nie miały miejsca zmiany w składzie Rady Nadzorczej Spółki dominującej.

W skład Komitetu Audytu na dzień zatwierdzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego do publikacji wchodził:

- Marcin Knieć - Przewodniczący Komitetu Audytu
- Zbigniew Rogóż - Członek Komitetu Audytu
- Michał Zawisza - Członek Komitetu Audytu

W 2018 roku, jak i do dnia zatwierdzenia niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego do publikacji, nie miały miejsca zmiany w składzie Komitetu Audytu.

d) Charakter działalności Grupy

Podstawowym przedmiotem działalności spółek Grupy Kapitałowej jest:

- produkcja armatury,
- produkcja odlewów,
- produkcja elementów złącznych,
- produkcja podzespołów dla motoryzacji,
- produkcja komponentów dla przemysłu maszynowego,
- automatyka przemysłowa.

Szerszy opis działalności prowadzonej przez Grupę Kapitałową został przedstawiony w notce dotyczącej segmentów operacyjnych.

e) Informacje o Grupie Kapitałowej

Skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym Grupy Kapitałowej została objęta Spółka dominująca oraz następujące spółki zależne:

Nazwa spółki zależnej	Siedziba	Udział Grupy w kapitale na 31.12.2018	Udział Grupy w kapitale na 31.12.2017
Śrubena Unia Sp. z o.o.*	ul. Grunwaldzka 5, 34-300 Żywiec	100,00%	100,00%
MCS Sp. z o.o.	ul. Strażacka 43, 44-240 Żory	100,00%	100,00%
ZETKAMA R&D Sp. z o.o.	ul. 3 Maja 12, 57-410 Ścinawka Średnia	100,00%	100,00%
Masterform Sp. z o.o.	ul. Mikulicza 6a, 41-200 Świebodzice	75,00%	75,00%
Kuźnia Polska S.A.	ul. Górecka 32, 43-430 Skoczów	95,80%	95,80%
ZETKAMA Nieruchomości Sp. z o.o.	ul. Cechowa 6/8 43-300 Bielsko-Biała	100,00%	100,00%
Techmadex S.A.	ul. Migdałowa 91, 02-796 Warszawa	0%	51,02%
GP Energia Sp. z o.o.**	ul. Pułaskiego 26C/2, Białystok	0%	45,92%
Mangata Nieruchomości Sp. z o.o.	ul. Cechowa 6/8 43-300 Bielsko-Biała	100,00%	100,00%
ZETKAMA Sp. z o.o.	ul. 3 Maja 12, 57-410 Ścinawka Średnia	100,00%	100,00%

* przekształcona ze spółki akcyjnej w spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością w dniu 15 marca 2019

** Techmadex S.A. (spółka zależna Emitenta) posiadał 90% udziałów w GP Energia Sp. z o.o.

Czas trwania Spółki dominującej oraz wchodzących w skład Grupy Kapitałowej jednostek objętych konsolidacją jest nieoznaczony.

f) Zmiany w składzie Grupie Kapitałowej

W dniu 11 czerwca 2018 roku Mangata Holding S.A. utraciła status akcjonariusza Techmadex S.A. z siedzibą w Warszawie w związku ze zbyciem całości posiadanych akcji Techmadex S.A. Przed zbyciem całości akcji, Mangata Holding S.A. była właścicielem 773.327 akcji Techmadex S.A., stanowiących 51,02% jej kapitału zakładowego.

Akcje stanowiące własność Emitenta zostały zbyte w następujący sposób:

- 163.319 akcji zostało zbytych w dniu 4 czerwca 2018 roku za łączną kwotę 634 tys. PLN na rzecz Techmadex S.A. w ramach przeprowadzonego skupu akcji własnych w celu zaoferowania pracownikom Techmadex S.A.;
- 515.825 akcji zostało zbytych w dniu 11 czerwca 2018 roku za łączną kwotę 2.001 tys. PLN na rzecz Techmadex S.A. w ramach przeprowadzonego skupu akcji własnych w celu umorzenia;
- 94.183 akcje Techmadex S.A. zostały zbyte na rzecz Pana Dariusza Gila w dniu 11 czerwca 2018 roku za łączną kwotę 365 tys. PLN.

Cena skupu akcji Techmadex S.A. za kwotę 3,88 PLN za jedną akcję została ustalona przez Zwyczajne Walne Zgromadzenie Techmadex S.A. w dniu 15 maja 2018 roku.

Mangata Holding S.A. zbyła wszystkie posiadane przez siebie akcje Techmadex za cenę 3,88 zł za jedną akcję, to jest za łączną kwotę 3.001 tys. PLN, z czego kwota 2.996 tys. PLN została uregulowana w drodze przeniesienia na Emitenta prawa użytkowania wieczystego nieruchomości wraz z własnością budynków położonych w Warszawie przy ul. Migdałowej 87 oraz Migdałowej 91, a kwota 5 tys. PLN została uregulowana w gotówce.

Szczegóły dotyczące wartości zbytych aktywów oraz pasywów przedstawiono w nocy 27 niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

2. Podstawa sporządzenia oraz zasady rachunkowości

a) Podstawa sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej sporządzone zostało zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej (dalej „MSSF”), zatwierdzonymi przez Unię Europejską, obowiązującymi na dzień 31 grudnia 2018 roku.

Walutą funkcjonalną Spółki dominującej oraz Spółek objętych skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym, jak i walutą prezentacji niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego jest złoty polski, a wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej).

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało sporządzone przy założeniu kontynuowania działalności gospodarczej przez spółki Grupy w dającej się przewidzieć przyszłości. Na dzień zatwierdzenia niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego do publikacji nie istnieją okoliczności wskazujące na zagrożenie kontynuowania działalności przez spółki wchodzące w skład Grupy.

Profesjonalny osąd oraz szacunki księgowe

Sporządzanie sprawozdań finansowych zgodnie z MSSF zatwierdzonymi przez UE, wymaga dokonywania szacunków księgowych i przyjmowania założeń w odniesieniu do przyszłych zdarzeń oraz źródeł niepewności

występujących na dzień bilansowy. Szacunki i założenia wpływają na ryzyko ewentualnej korekty wartości bilansowych aktywów i zobowiązań w kolejnych okresach sprawozdawczych.

Przyjęte założenia obejmują w szczególności następujące kwestie:

- utrata wartości firmy oraz innych aktywów (w tym należności i zapasów),
- wysokość stosowanych stawek amortyzacyjnych środków trwałych oraz wartości niematerialnych,
- możliwość realizacji aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego,
- wycena rezerw,
- klasyfikacja umów leasingowych.

W roku 2018 nie miały miejsca istotne zmiany dotyczące obszarów i metod przyjmowanych założeń. Założenia biznesowe i makroekonomiczne będące podstawą szacunków są aktualizowane na bieżąco, w zależności od zmian otoczenia jednostki oraz planów i prognoz biznesowych. Wybrane założenia przyjęte do testów na utratę wartości firmy zostały przedstawione w odpowiedniej nocie do niniejszego sprawozdania.

Ustalenie zobowiązań podatkowych może wymagać istotnego osądu, w tym dotyczącego transakcji już zaistniałych. Od 15 lipca 2016 roku Ordynacja Podatkowa uwzględniła postanowienia Ogólnej Klauzuli Zapobiegającej Nadużyciom (GAAR), która ma zapobiegać powstawaniu i wykorzystywaniu sztucznych struktur prawnych tworzonej w celu uniknięcia opodatkowania. Klauzulę GAAR należy stosować tak w odniesieniu do transakcji dokonanych po jej wejściu w życie, jak i do transakcji, które zostały przeprowadzone przed wejściem w życie klauzuli GAAR, ale dla których po dacie wejścia klauzuli w życie korzyści były lub są nadal osiągane.

b) Zmiany standardów lub interpretacji

Wpływ MSSF 9 na sprawozdanie finansowe Grupy

Standard MSSF 9 „Instrumenty finansowe” zastępuje MSR 39. Nowy standard wprowadza zmienione wytyczne dotyczące klasyfikacji i wyceny aktywów finansowych, utraty wartości oraz rachunkowości zabezpieczeń. W momencie początkowego ujęcia aktywa finansowe będą klasyfikowane do jednej z następujących kategorii:

- aktywa finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu,
- aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy,
- aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody.

Ponadto standard wprowadza również nowe podejście do szacowania utraty wartości w oparciu o model straty oczekiwanej oraz zmienione, uproszczone wytyczne w zakresie stosowania rachunkowości zabezpieczeń.

W związku z zastosowaniem MSSF 9 nie uległ istotnej zmianie sposób wyceny aktywów finansowych oraz zobowiązań finansowych. Zmianie uległa natomiast klasyfikacja aktywów finansowych. MSSF 9 nie zmienił klasyfikacji zobowiązań finansowych Grupy.

Na dzień 1 stycznia 2018 roku, klasyfikacja i wartość bilansowa instrumentów finansowych Grupy przedstawiały się następująco:

Aktywa finansowe	Klasyfikacja		Wycena bilansowa	
	MSR 39	MSSF 9	MSR 39	MSSF 9
Należności handlowe oraz pozostałe należności	Pożyczki i należności	Wyceniane zamortyzowanym kosztem	106 116	106 116

Pożyczki	Pożyczki i należności	Wyceniane zamortyzowanym kosztem	631	631
Udziały w spółkach nienotowanych	Aktywa dostępne do sprzedaży	Wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	105	105
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	Pożyczki i należności	Wyceniane zamortyzowanym kosztem	41 365	41 365

Zobowiązania finansowe	Klasyfikacja		Wycena bilansowa	
	MSR 39	MSSF 9	MSR 39	MSSF 9
Kredyty, pożyczki i inne instrumenty dłużne	Wyceniane zamortyzowanym kosztem	Wyceniane zamortyzowanym kosztem	104 324	104 324
Zobowiązania handlowe i pozostałe zobowiązania	Wyceniane zamortyzowanym kosztem	Wyceniane zamortyzowanym kosztem	70 870	70 870

Aktualne powiązania zabezpieczające nie ulegną zmianom, a stosowana polityka zabezpieczeń może być kontynuowana.

Grupa podjęła decyzję o zastosowaniu standardu retrospektywnie z dniem 1 stycznia 2018 roku, bez przekształcania danych porównawczych. Zastosowanie standardu po raz pierwszy nie doprowadziło do korekty salda zysków zatrzymanych.

Wpływ MSSF 15 na sprawozdanie finansowe Grupy

Standard MSSF 15 „Przychody z tytułu umów z klientami” zastępuje MSR 18 „Przychody”, MSR 11 „Umowy o usługę budowlaną” a także powiązane z nimi interpretacje. MSSF 15 wprowadza między innymi pięciostopniowy model ujmowania przychodów, który jest oparty o identyfikację odrębnych obowiązków świadczenia oraz alokację przychodów z transakcji do poszczególnych obowiązków świadczenia, a przychody ujmowane są w wysokości ceny transakcyjnej. Standard wprowadza również nowe ujawnienia w sprawozdaniach finansowych.

Grupa podjęła decyzję o zastosowaniu standardu z dniem 1 stycznia 2018 roku bez przekształcania danych porównawczych. W związku z oszacowanym przez Grupę nieistotnym wpływem MSSF 15 na rozpoznanie przychodów, saldo początkowe zysków zatrzymanych pozostało niezmienione.

Wpływ MSSF 16 na sprawozdanie finansowe Grupy

Standard ten zastępuje od 1 stycznia 2019 roku MSR 17 „Leasing” oraz interpretacje odnoszące się do tego standardu. Według nowego standardu, praktycznie wszystkie umowy spełniające definicje leasingu będą ujmowane co do zasady jak dotychczasowy leasing finansowy. Nowy standard wpłynie na wzrost wartości niefinansowych aktywów trwałych oraz zobowiązań finansowych wykazanych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej oraz na zmniejszenie kosztów operacyjnych (innych niż amortyzacja), wzrost kosztów amortyzacji oraz kosztów finansowych wykazanych w sprawozdaniu z całkowitych dochodów.

Grupa wybrała metodę retrospektywnego zastosowania MSSF 16, tj. efekt zastosowania standardu zostanie uwzględniony jako korekta w sprawozdaniu z sytuacji finansowej na 1 stycznia 2019.

Analizując wpływ MSSF 16 na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupa skorzystała z następujących rozwiązań dopuszczonych przez MSSF 16:

- Nie dokonano ponownej weryfikacji umów ujętych jako leasing finansowy zgodnie z MSR 17;
- Nie ujęto aktywów ani zobowiązań z tytułu prawa do użytkowania wynikających z umów wygasających do 12 miesięcy od dnia bilansowego;
- Nie ujęto aktywów ani zobowiązań z tytułu prawa do użytkowania dla przedmiotów o jednostkowej wartości poniżej równowartości 5.000 USD

Stopa dyskonta została ustalona indywidualnie dla poszczególnych grup przedmiotów leasingu.

Stopa dyskonta dla nieruchomości biurowej została ustalona w oparciu o rentowność 10 letnich obligacji Skarbu Państwa i wynosi 3,00%.

Dla praw wieczystego użytkowania gruntów przyjęto jedną stopę procentową (rozwiązanie dopuszczone dla portfela aktywów o zbliżonych cechach). Stopa ta została oszacowana na poziomie 4,40%. Szacunku stopy dokonano w oparciu o formułę: stopa wolna od ryzyka powiększona o marżę kredytu, jaki musiałyby zaciągnąć spółka na zakup podobnej nieruchomości.

Zgodnie z szacunkami Grupy na dzień pierwszego zastosowania MSSF 16 (01.01.2019) aktywa z tytułu prawa do użytkowania wyniosą 10.475 tys. PLN oraz zobowiązanie z tytułu prawa do użytkowania aktywów (leasingu) wyniesie 10.475 tys. PLN.

Efekt zastosowania nowych standardów rachunkowości i zmian polityki rachunkowości

Zasady (polityka) rachunkowości zastosowane do sporządzenia niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2018 roku, za wyjątkiem zmian wynikających z zastosowania MSSF 9 oraz MSSF 15, są spójne z tymi, które zastosowano przy sporządzeniu skonsolidowanego sprawozdania finansowego za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2017 roku.

Zmiany do istniejących standardów zastosowane po raz pierwszy w sprawozdaniu finansowym Grupy za 2018 rok

Następujące zmiany do istniejących standardów oraz interpretacja wydane przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (RMSR) oraz zatwierdzone do stosowania w UE wchodzą w życie po raz pierwszy w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy za 2018 rok:

- **MSSF 9 „Instrumenty finansowe”** - zatwierdzony w UE w dniu 22 listopada 2016 roku (obowiązujący w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku lub później),
- **MSSF 15 „Przychody z umów z klientami”** oraz zmiany do **MSSF 15 „Data wejścia w życie MSSF 15”** - zatwierdzony w UE w dniu 22 września 2016 roku (obowiązujący w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku lub później),
- **Zmiany do MSSF 2 „Płatności na bazie akcji”** – Klasyfikacja oraz wycena płatności na bazie akcji – zatwierdzone w UE w dniu 27 lutego 2018 roku (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku lub później),
- **Zmiany do MSSF 4 „Umowy ubezpieczeniowe”** – Zastosowanie MSSF 9 „Instrumenty finansowe” wraz z MSSF 4 „Instrumenty ubezpieczeniowe” – zatwierdzone w UE w dniu 3 listopada 2017 roku (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku lub później lub w momencie zastosowania MSSF 9 „Instrumenty finansowe” po raz pierwszy),
- **Zmiany do MSSF 15 „Przychody z umów z klientami”** – Wyjaśnienia do MSSF 15 „Przychody z umów z klientami” – zatwierdzone w UE w dniu 31 października 2017 roku (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku lub później),

- **Zmiany do MSR 40 „Nieruchomości inwestycyjne”** – Przeniesienia nieruchomości inwestycyjnych – zatwierdzone w UE w dniu 14 marca 2018 roku (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku lub później),
- **Zmiany do MSSF 1 i MSR 28 w wyniku „Poprawki do MSSF (cykl 2014 - 2016)”** – dokonane zmiany w ramach procedury wprowadzania dorocznych poprawek do MSSF (MSSF 1, MSSF 12 oraz MSR 28) ukierunkowane głównie na rozwiązywanie niezgodności i uściślenie słownictwa – zatwierdzone w UE w dniu 7 lutego 2018 roku (zmiany do MSSF 1 i MSR 28 obowiązują w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku lub później),
- **Interpretacja KIMSF 22 „Transakcje w walutach obcych i płatności zaliczkowe”** – zatwierdzona w UE w dniu 28 marca 2018 roku (obowiązująca w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku lub później).

Wyżej wymienione zmiany do standardów nie miały istotnego wpływu na sprawozdania finansowe Grupy za 2018 rok.

Nowe standardy oraz zmiany do istniejących standardów, jakie zostały już wydane przez RMSR i zatwierdzone przez UE, ale jeszcze nie weszły w życie

Zatwierdzając niniejsze sprawozdanie finansowe, następujące nowe standardy zostały wydane przez RMSR i zatwierdzone do stosowania w UE, przy czym nie weszły jeszcze w życie:

- **MSSF 16 „Leasing”** – zatwierdzony w UE w dniu 31 października 2017 roku (obowiązujący w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2019 roku lub później),
- **Zmiany do MSSF 9 „Instrumenty finansowe”** - Charakterystyka opcji przedpłaty z ujemną kompensatą - zatwierdzone w UE w dniu 22 marca 2018 roku (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2019 roku lub później),
- **Interpretacja KIMSF 23 „Niepewność w zakresie rozliczenia podatku dochodowego”** - zatwierdzona w UE w dniu 23 października 2018 roku (obowiązująca w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2019 roku lub później).

Grupa postanowiła nie skorzystać z możliwości wcześniejszego zastosowania nowego standardu MSSF 16 oraz zmian do istniejących standardów oraz interpretacji. Szacowany wpływ MSSF 16 na skonsolidowane sprawozdanie finansowe został przedstawiony wyżej, natomiast według szacunków Grupy, inne wyżej wymienione nowe standardy oraz zmiany do istniejących standardów nie miałyby istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe, jeżeli zostałyby zastosowane przez Grupę na dzień bilansowy.

Nowe standardy oraz zmiany do istniejących standardów wydane przez RMSR, ale jeszcze niezatwierdzone do stosowania w UE

MSSF w kształcie zatwierdzonym przez UE nie różnią się obecnie w znaczący sposób od regulacji wydanych przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (RMSR), z wyjątkiem poniższych nowych standardów, zmian do standardów oraz nowej interpretacji, które według stanu na dzień publikacji sprawozdania finansowego nie zostały jeszcze zatwierdzone do stosowania w UE (poniższe daty wejścia w życie odnoszą się do standardów w wersji pełnej):

- **MSSF 14 „Odroczone salda z regulowanej działalności”** (obowiązujący w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2016 roku lub później) – Komisja Europejska postanowiła nie rozpocząć procesu zatwierdzania tego tymczasowego standardu do stosowania na terenie UE do czasu wydania ostatecznej wersji MSSF 14,

- **MSSF 17 „Umowy ubezpieczeniowe”** (obowiązujący w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2021 roku lub później),
- **Zmiany do MSSF 3 „Połączenia przedsięwzięć”** – definicja przedsięwzięcia (obowiązujące w odniesieniu do połączeń, w przypadku których data przejęcia przypada na początek pierwszego okresu rocznego rozpoczynającego się 1 stycznia 2020 r. lub później oraz w odniesieniu do nabycia aktywów, które nastąpiło w dniu rozpoczęcia w/w okresu rocznego lub później),
- **Zmiany do MSSF 10 „Skonsolidowane sprawozdania finansowe” oraz MSR 28 „Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach”** – Sprzedaż lub wniesienie aktywów pomiędzy inwestorem a jego jednostką stowarzyszoną lub wspólnym przedsięwzięciem oraz późniejsze zmiany (data wejścia w życie zmian została odroczone do momentu zakończenia prac badawczych nad metodą praw własności),
- **Zmiany do MSR 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych” i MSR 8 „Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów”** – Definicja istotności (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2020 roku lub później),
- **Zmiany do MSR 19 „Świadczenia pracownicze”** – Zmiana, ograniczenie lub rozliczenie planu (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2019 roku lub później),
- **Zmiany do MSR 28 „Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach”** - Długoterminowe udziały w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2019 roku lub później).
- **Zmiany do różnych standardów „Poprawki do MSSF (cykl 2015 - 2017)”** – dokonane zmiany w ramach procedury wprowadzania dorocznych poprawek do MSSF (MSSF 3, MSSF 11, MSR 12 oraz MSR 23) ukierunkowane głównie na rozwiązywanie niezgodności i uściślenie słownictwa (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2019 roku lub później),
- **Zmiany odniesień do założeń koncepcyjnych zawartych w MSSF** (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2020 roku lub później).

Według szacunków Grupy, wyżej wymienione nowe standardy, zmiany do istniejących standardów oraz interpretacja nie miałyby istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe, jeżeli zostałyby zastosowane przez Grupę na dzień bilansowy.

Nadal poza regulacjami zatwierdzonymi przez UE pozostaje rachunkowość zabezpieczeń portfela aktywów i zobowiązań finansowych, których zasady nie zostały zatwierdzone do stosowania w UE.

c) Zasady rachunkowości

Segmenty operacyjne

Przy wyodrębnianiu segmentów operacyjnych Zarząd Spółki dominującej kieruje się liniami produktowymi, które reprezentują główne wyroby oraz usługi dostarczane przez Grupę. Każdy z segmentów jest zarządzany odrębnie w ramach danej linii produktowej, z uwagi na specyfikę wytwarzanych wyrobów oraz świadczonych usług wymagających odmiennych technologii, zasobów oraz podejścia do realizacji.

Zgodnie z MSSF 8 wyniki segmentów operacyjnych wynikają z wewnętrznych raportów weryfikowanych okresowo przez Zarząd Spółki dominującej (główny organ decyzyjny w Grupie Kapitałowej). Zarząd Spółki dominującej analizuje wyniki segmentów operacyjnych na poziomie zysku (straty) z działalności operacyjnej. Pomiar wyników segmentów operacyjnych stosowany w kalkulacjach zarządczych zbieżny jest z zasadami rachunkowości zastosowanymi przy sporządzaniu skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Przychody ze sprzedaży wykazane w skonsolidowanym sprawozdaniu z dochodów nie różnią się od przychodów prezentowanych w ramach segmentów operacyjnych, za wyjątkiem przychodów nie przypisanych do segmentów (jeżeli występują) oraz wyłączeń konsolidacyjnych dotyczących transakcji pomiędzy segmentami.

Konsolidacja

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe obejmuje sprawozdanie finansowe Spółki dominującej oraz sprawozdania finansowe spółek, nad którymi Grupa sprawuje kontrolę. Przez kontrolę rozumie się zdolność wpływania na politykę finansową i operacyjną spółki zależnej w celu osiągnięcia korzyści ekonomicznych z jej działalności.

Sprawozdania finansowe Spółki dominującej oraz spółek zależnych objętych skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym, sporządza się na ten sam dzień bilansowy tj. na 31 grudnia. W przypadkach, gdy jest to konieczne, w sprawozdaniach finansowych spółek zależnych dokonuje się korekt mających na celu ujednoczenie zasad rachunkowości stosowanych przez spółkę z zasadami stosowanymi przez Grupę Kapitałową.

Wyłączeniu z obowiązku konsolidacji mogą podlegać spółki, których sprawozdania finansowe są nieistotne z punktu widzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej. Spółka zależna jest również wyłączona z konsolidacji, jeżeli została nabyta i jest posiadana wyłącznie z zamiarem jej odsprzedaży w bliskiej przyszłości. Inwestycje w spółkach zależnych zaklasyfikowane jako przeznaczone do sprzedaży ujmują się zgodnie z MSSF 5.

Spółki zależne obejmowane są konsolidacją metodą pełną.

Metoda konsolidacji pełnej polega na łączeniu sprawozdań finansowych Spółki dominującej oraz spółek zależnych poprzez zsumowanie, w pełnej wartości, poszczególnych pozycji aktywów, zobowiązań, kapitału własnego, przychodów oraz kosztów. W celu zaprezentowania Grupy Kapitałowej w taki sposób, jak gdyby stanowiła ona pojedynczą jednostkę gospodarczą dokonuje się następujących wyłączeń:

- na moment nabycia kontroli wartość bilansowa inwestycji w spółkę zależną wyłączana jest z tą częścią kapitału własnego spółki zależnej, która odpowiada udziałowi Spółki dominującej i ujmowana jest wartość firmy lub zysk zgodnie z MSSF 3,
- określane są i prezentowane oddzielnie udziały niedające kontroli,
- salda rozliczeń między spółkami Grupy Kapitałowej i transakcje (przychody, koszty, dywidendy) wyłącza się w całości,
- wyłączeniu podlegają zyski i straty z tytułu transakcji zawieranych wewnątrz Grupy Kapitałowej, które są ujęte w wartości bilansowej aktywów takich jak zapasy i środki trwałe. Straty z tytułu transakcji wewnątrz Grupy analizowane są pod kątem utraty wartości aktywów z perspektywy Grupy,
- ujmują się podatek odroczony z tytułu różnic przejściowych wynikających z wyłączenia zysków i strat osiągniętych na transakcjach zawartych wewnątrz Grupy Kapitałowej.

Udziały niedające kontroli wykazywane są w odrębnej pozycji kapitałów własnych i obejmują tę część aktywów netto spółek zależnych, które przypadają na podmioty inne niż spółki Grupy Kapitałowej.

Transakcje z posiadaczami udziałów niedających kontroli, które nie skutkują utratą kontroli przez Spółkę dominującą, Grupa traktuje jako transakcje kapitałowe.

Jeżeli transakcja nie powoduje utraty kontroli przez jednostkę dominującą sprzedaż udziałów na rzecz posiadaczy udziałów niedających kontroli nie wpływa na sprawozdanie z dochodów. Różnica pomiędzy ceną sprzedaży

a wartością bilansową aktywów netto spółki zależnej, przypadających na udziały sprzedane udziałowcom niekontrolującym, ujmowana jest bezpośrednio w kapitale w pozycji wynik z lat ubiegłych.

Jeżeli podmiot dominujący posiada już kontrolę, nabycie udziałów od udziałowców niekontrolujących nie skutkuje powstaniem wartości firmy. Różnica pomiędzy ceną nabycia a wartością bilansową aktywów netto nabytych od udziałowców niekontrolujących ujmowana jest bezpośrednio w kapitale w pozycji wynik z lat ubiegłych.

Połączenia jednostek gospodarczych

Transakcje połączenia jednostek gospodarczych, wchodzące w zakres MSSF 3, rozliczane są metodą nabycia.

Na dzień objęcia kontroli aktywa i pasywa jednostki przejmowanej są wyceniane według wartości godziwej oraz zgodnie z MSSF 3 identyfikowane są aktywa i zobowiązania, wraz z zobowiązaniami warunkowymi, bez względu na to czy były one ujawniane w sprawozdaniu finansowym przed przejęciem.

Nadwyżka ceny nabycia (koszt połączenia) ponad wartość godziwą możliwych do zidentyfikowania przejętych aktywów netto jednostki jest ujmowana w aktywach skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej jako wartość firmy. Wartość firmy odpowiada płatności dokonanej przez przejmującego w oczekiwaniu na przyszłe korzyści ekonomiczne z tytułu aktywów, których nie można pojedynczo zidentyfikować ani osobno ująć. Po początkowym ujęciu wartość firmy zostaje wyceniona według ceny nabycia pomniejszonej o łączne odpisy z tytułu utraty wartości.

W przypadku, gdy cena nabycia (koszt połączenia) jest niższa od wartości godziwej możliwych do zidentyfikowania przejętych aktywów netto jednostki, różnica ujmowana jest niezwłocznie w wyniku okresu. Grupa ujmuje zysk z przejęcia w pozycji pozostałych przychodów operacyjnych.

W przypadku połączeń jednostek znajdujących się pod wspólną kontrolą, Grupa nie stosuje regulacji wynikających z MSSF 3, lecz rozlicza takie transakcje metodą łączenia udziałów w następujący sposób:

- aktywa i pasywa jednostki przejmowanej ujmowane są w wartości bilansowej. Za wartość bilansową uznaje się wartość, która określona została pierwotnie przez podmiot kontrolujący, nie wartości wynikające z jednostkowego sprawozdania finansowego jednostki przejmowanej,
- wartości niematerialne oraz zobowiązania warunkowe ujmowane są na zasadach stosowanych przez jednostkę przed połączeniem, zgodnie z właściwymi MSSF,
- nie powstaje wartość firmy - różnica pomiędzy kosztem połączenia a nabytym udziałem aktywów netto jednostki kontrolowanej ujmowana jest bezpośrednio w kapitale, w pozycji wynik z lat ubiegłych,
- udziały niedające kontroli wyceniane są w proporcji do wartości bilansowej aktywów netto kontrolowanej jednostki.

Transakcje w walutach obcych

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe prezentowane jest w złotym polskim (PLN), który jest również walutą funkcjonalną Spółki dominującej.

Transakcje wyrażone w walutach innych niż polski złoty są przeliczane na złote polskie przy zastosowaniu kursu obowiązującego w dniu poprzedzającym dzień zawarcia transakcji.

Na dzień bilansowy pozycje pieniężne wyrażone w walutach innych niż polski złoty są przeliczane na złote polskie przy zastosowaniu kursu zamknięcia obowiązującego na koniec okresu sprawozdawczego tj. średniego kursu ustalonego dla danej waluty przez Narodowy Bank Polski.

Niepieniężne pozycje bilansowe ujmowane według kosztu historycznego, wyrażonego w walucie obcej, są wykazywane po kursie obowiązującym w dniu poprzedzającym dzień dokonania transakcji.

Niepieniężne pozycje bilansowe ewidencjonowane według wartości godziwej, wyrażonej w walucie obcej, wyceniane są według kursu wymiany z dnia ustalenia wartości godziwej tj. średniego kursu ustalonego dla danej waluty przez Narodowy Bank Polski.

Różnice kursowe powstałe z rozliczenia transakcji lub przeliczenia pozycji pieniężnych innych niż instrumenty zabezpieczające (zgodnie z rachunkowością zabezpieczeń), ujmowane są odpowiednio w pozycji przychodów lub kosztów finansowych w kwocie netto, za wyjątkiem różnic kursowych kapitalizowanych w wartości aktywów w przypadkach określonych zasadami rachunkowości.

Różnice kursowe z wyceny instrumentów pochodnych wyrażonych w walucie obcej ujmowane są w rachunku zysków i strat, o ile nie stanowią zabezpieczenia przepływów pieniężnych. Instrumenty pochodne zabezpieczające przepływy pieniężne ujmowane są zgodnie z zasadami rachunkowości zabezpieczeń.

Koszty finansowania zewnętrznego

Koszty finansowania, które można bezpośrednio przyporządkować nabyciu, budowie lub wytworzeniu dostosowywanego składnika aktywów, aktywuje się jako część ceny nabycia lub kosztu wytworzenia tego składnika aktywów. Na koszty finansowania zewnętrznego składają się odsetki oraz zyski lub straty z tytułu różnic kursowych do wysokości, która koryguje koszty odsetek.

Wartość firmy

Wartość firmy ujmowana jest jako nadwyżka ceny nabycia (kosztu połączenia) ponad wartość godziwą możliwych do zidentyfikowania aktywów netto jednostki przejmowanej (patrz podpunkt dotyczący połączeń jednostek gospodarczych). Wartości firmy nie jest amortyzowana. Na dzień bilansowy oraz w przypadku wystąpienia przesłanek świadczących o możliwej utracie wartości, przeprowadza się test na utratę wartości zgodnie z MSR 36.

Wartości niematerialne

Wartości niematerialne obejmują znaki towarowe, patenty i licencje, oprogramowanie komputerowe, koszty prac rozwojowych oraz pozostałe wartości niematerialne, które spełniają kryteria ujęcia określone w MSR 38. W pozycji tej wykazywane są również wartości niematerialne, które nie zostały jeszcze oddane do użytkowania (wartości niematerialne w trakcie wytwarzania).

Wartości niematerialne na dzień bilansowy wykazywane są według ceny nabycia lub kosztu wytworzenia pomniejszonych o umorzenie oraz odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości. Wartości niematerialne o określonym okresie użytkowania amortyzowane są metodą liniową przez okres ich ekonomicznej użyteczności. Okresy użytkowania poszczególnych wartości niematerialnych poddawane są corocznej weryfikacji, a w razie konieczności korygowane od początku następnego roku obrotowego.

Przewidywany okres użytkowania dla poszczególnych grup wartości niematerialnych wynosi:

Grupa	Okres
Patenty i licencje	5 lat
Oprogramowanie komputerowe	5-10 lat
Koszty prac rozwojowych	12-25 lat
Pozostałe wartości niematerialne	2-40 lat

Wartości niematerialne o nieokreślonym okresie użytkowania nie występują.

Koszty związane z utrzymaniem oprogramowania, ponoszone w okresach późniejszych, ujmowane są jako koszt okresu w momencie ich poniesienia.

Koszty prac badawczych są ujmowane w sprawozdaniu z dochodów w momencie ich poniesienia.

W spółkach Grupy prowadzone są prace rozwojowe związane z wdrażaniem nowych produktów. Nakłady bezpośrednio związane z pracami rozwojowymi ujmowane są jako wartości niematerialne, tylko wtedy, gdy spełnione są następujące kryteria:

- ukończenie składnika wartości niematerialnych jest wykonalne z technicznego punktu widzenia tak, aby nadawał się do użytkowania lub sprzedaży,
- Grupa zamierza ukończyć składnik oraz jego użytkowanie bądź sprzedaż,
- Grupa jest zdolna do użytkowania lub sprzedaży składnika wartości niematerialnych,
- składnik wartości niematerialnych będzie przynosił korzyści ekonomiczne, a Grupa potrafi tę korzyść udowodnić m.in. poprzez istnienie rynku lub użyteczność składnika dla potrzeb Grupy,
- dostępne są Grupie środki techniczne, finansowe i inne niezbędne do ukończenia prac rozwojowych w celu sprzedaży lub użytkowania składnika,
- nakłady poniesione w trakcie prac rozwojowych można wiarygodnie wycenić i przyporządkować do danego składnika wartości niematerialnych.

Nakłady ponoszone na prace rozwojowe wykonane w ramach danego przedsięwzięcia są przenoszone na kolejny okres, jeżeli można uznać, że zostaną one w przyszłości odzyskane. Ocena przyszłych korzyści odbywa się na podstawie zasad określonych w MSR 36.

Po początkowym ujęciu nakładów na prace rozwojowe, stosuje się model kosztu historycznego, zgodnie z którym składniki aktywów są ujmowane według cen nabycia lub kosztu wytworzenia pomniejszonych o skumulowaną amortyzację i skumulowane odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości. Zakończone prace rozwojowe są amortyzowane liniowo przez przewidywany okres uzyskiwania korzyści.

Zyski lub straty wynikłe ze zbycia wartości niematerialnych są określane jako różnica pomiędzy przychodami ze sprzedaży a wartością netto tych wartości niematerialnych i są ujmowane w sprawozdaniu z dochodów w pozostałych przychodach lub kosztach operacyjnych.

Rzeczowe aktywa trwałe

Rzeczowe aktywa trwałe początkowo ujmowane są według ceny nabycia lub kosztu wytworzenia. Cenę nabycia zwiększają wszystkie koszty związane bezpośrednio z zakupem i przystosowaniem składnika majątku do stanu zdatnego do użytkowania.

Po początkowym ujęciu rzeczowe aktywa trwałe, za wyjątkiem gruntów, wykazywane są według ceny nabycia lub kosztu wytworzenia pomniejszonych o umorzenie oraz odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości. Rzeczowe aktywa trwałe w trakcie wytwarzania nie podlegają amortyzacji do czasu zakończenia budowy lub montażu i przekazania środka trwałego do używania.

Amortyzacja jest naliczana metodą liniową przez szacowany okres użytkowania danego składnika aktywów, który dla poszczególnych grup rzeczowych aktywów trwałych wynosi:

Grupa	Okres
Budynki i budowle	10-40 lat
Maszyny i urządzenia	5-25 lat
Środki transportu	3-10 lat
Pozostałe środki trwałe	3-20 lat

Ekonomiczne okresy użyteczności oraz metody amortyzacji są weryfikowane raz w roku, powodując ewentualną korektę odpisów amortyzacyjnych w kolejnych latach.

Środki trwałe są dzielone na części składowe będące pozycjami o istotnej wartości, dla których można przyporządkować odrębny okres ekonomicznej użyteczności. Częścią składową są również koszty generalnych przeglądów oraz istotne części zamienne i wyposażenie, jeżeli będą wykorzystywane przez okres dłuższy niż rok. Bieżące koszty utrzymania poniesione po dacie oddania środka trwałego do używania, takie jak koszty konserwacji i napraw, ujmowane są w wyniku okresu w momencie ich poniesienia.

Dana pozycja rzeczowych aktywów trwałych może zostać usunięta ze sprawozdania z sytuacji finansowej po dokonaniu jej zbycia lub w przypadku, gdy nie są spodziewane żadne ekonomiczne korzyści wynikające z dalszego użytkowania takiego składnika aktywów. Zyski lub straty wynikłe ze sprzedaży, likwidacji lub zaprzestania użytkowania środków trwałych są określane jako różnica pomiędzy przychodami ze sprzedaży a wartością netto tych środków trwałych i są ujmowane w sprawozdaniu z dochodów w pozostałych przychodach lub kosztach operacyjnych.

Aktywa w leasingu

Umowy leasingu finansowego, na mocy której następuje przeniesienie na Grupę zasadniczo całego ryzyka i korzyści wynikających z posiadania przedmiotu leasingu, są ujmowane w aktywach oraz zobowiązaniach na dzień rozpoczęcia okresu leasingu. Wartość aktywów oraz zobowiązań określana jest na dzień rozpoczęcia leasingu według niższej z następujących dwóch wartości: wartości godziwej środka trwałego stanowiącego przedmiot leasingu lub wartości bieżącej minimalnych opłat leasingowych.

Minimalne opłaty leasingowe rozdziela się pomiędzy koszty finansowe i zmniejszenie salda zobowiązania z tytułu leasingu w sposób umożliwiający uzyskanie stałej stopy odsetek w stosunku do niespłaconego salda zobowiązania. Warunkowe opłaty leasingowe są ujmowane w kosztach okresu, w którym je poniesiono.

Środki trwałe użytkowane na mocy umów leasingu finansowego są amortyzowane według takich samych zasad jak stosowane do własnych aktywów Grupy. W sytuacji jednak, gdy brak jest wystarczającej pewności, że Grupa uzyska tytuł własności przed końcem okresu leasingu wówczas dany składnik jest amortyzowany przez krótszy z dwóch okresów: szacowany okres użytkowania środka trwałego lub okres leasingu.

Umowy leasingowe, zgodnie z którymi leasingodawca zachowuje zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści wynikające z posiadania przedmiotu leasingu, zaliczane są do umów leasingu operacyjnego. Opłaty leasingowe z tytułu leasingu operacyjnego ujmowane są jako koszty okresu.

Utrata wartości niefinansowych aktywów trwałych

Corocznemu testowi na utratę wartości podlegają następujące składniki aktywów:

- wartość firmy, przy czym po raz pierwszy test na utratę wartości przeprowadza się do końca okresu, w którym miało miejsce połączenie,
- wartości niematerialne o nieokreślonym okresie użytkowania oraz
- wartości niematerialne, które jeszcze nie są użytkowane.

W odniesieniu do pozostałych składników wartości niematerialnych oraz rzeczowych aktywów trwałych dokonywana jest coroczna ocena, czy wystąpiły przesłanki, które mogą świadczyć o utracie ich wartości. W razie stwierdzenia, że jakieś zdarzenia lub okoliczności mogą wskazywać na trudność w odzyskaniu wartości bilansowej danego składnika aktywów, przeprowadzany jest test na utratę wartości.

Dla potrzeb przeprowadzenia testu na utratę wartości aktywa grupowane są na najniższym poziomie, na jakim generują przepływy pieniężne niezależnie od innych aktywów lub grup aktywów (tzw. ośrodki wypracowujące przepływy pieniężne). Składniki aktywów samodzielnie generujące przepływy pieniężne testowane są indywidualnie.

Wartość firmy jest alokowana do tych ośrodków wypracowujących środki pieniężne, z których oczekuje się korzyści synergii wynikających z połączenia jednostek gospodarczych, przy czym ośrodkami wypracowującymi przepływy pieniężne są co najmniej segmenty operacyjne.

Jeżeli wartość bilansowa przekracza szacowaną wartość odzyskiwalną aktywów bądź ośrodków wypracowujących środki pieniężne, do których aktywa te należą, wówczas wartość bilansowa jest obniżana do poziomu wartości odzyskiwalnej. Wartość odzyskiwalna odpowiada wyższej z następujących dwóch wartości: wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży lub wartości użytkowej. Przy ustalaniu wartości użytkowej, szacowane przyszłe przepływy pieniężne są dyskontowane do wartości bieżącej przy zastosowaniu stopy dyskontowej odzwierciedlającej aktualne oceny rynkowe wartości pieniądza w czasie oraz ryzyka związanego z danym składnikiem aktywów.

Odpis z tytułu utraty wartości w pierwszej kolejności przypisywany jest do wartości firmy. Pozostała kwota odpisu obniża proporcjonalnie wartość bilansową aktywów wchodzących do ośrodka wypracowującego przepływy.

Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości są ujmowane w wyniku okresu w pozycji pozostałych kosztów operacyjnych.

Odpisy aktualizujące wartość firmy nie podlegają odwróceniu w kolejnych okresach. W przypadku pozostałych składników aktywów, na kolejne dni bilansowe oceniane są przesłanki wskazujące na możliwość odwrócenia odpisów aktualizujących. Odwrócenie odpisu ujmowane jest w sprawozdaniu z dochodów w pozycji pozostałych przychodów operacyjnych.

Nieruchomości inwestycyjne

Nieruchomość inwestycyjna jest utrzymywana w posiadaniu ze względu na przychody z czynszów oraz/ lub przyrost jej wartości i jest wyceniana w oparciu o model wartości godziwej.

Początkowe ujęcie nieruchomości inwestycyjnej następuje według ceny nabycia lub kosztu wytworzenia z uwzględnieniem kosztów przeprowadzenia transakcji. Na kolejne dni bilansowe wartość nieruchomości inwestycyjnych jest weryfikowana pod kątem ewentualnej zmiany wartości godziwej, określonej przez niezależnego rzeczoznawcę z uwzględnieniem lokalizacji oraz charakteru nieruchomości oraz aktualnych warunków rynkowych. Zyski lub straty wynikające ze zmian wartości godziwej nieruchomości inwestycyjnych są ujmowane w sprawozdaniu z dochodów w okresie, w którym wystąpiły zmiany, w pozycji pozostałych przychodów lub kosztów operacyjnych.

Nieruchomość inwestycyjną usuwa się z bilansu w momencie jej zbycia lub trwałego wycofania z użytkowania, jeżeli nie oczekuje się uzyskania w przyszłości żadnych korzyści ekonomicznych.

Instrumenty finansowe

Instrumentem finansowym jest każda umowa, która skutkuje powstaniem składnika aktywów finansowych u jednej ze stron i jednocześnie zobowiązania finansowego lub instrumentu kapitałowego u drugiej ze stron.

Składnik aktywów finansowych lub zobowiązanie finansowe jest wykazywane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej, gdy Grupa staje się stroną umowy tego instrumentu. Standaryzowane transakcje kupna i sprzedaży aktywów i zobowiązań finansowych ujmuje się na dzień zawarcia transakcji.

Składnik aktywów finansowych wyłącza się ze sprawozdania z sytuacji finansowej w przypadku, gdy wynikające z zawartej umowy prawa do korzyści ekonomicznych i ryzyka z niej wynikające zostały zrealizowane, wygasły lub Grupa się ich zrzekła.

Grupa wyłącza ze sprawozdania z sytuacji finansowej zobowiązanie finansowe wtedy, gdy zobowiązanie wygasło, to znaczy, kiedy obowiązek określony w umowie został wypełniony, umorzony lub wygasł.

Na dzień bilansowy aktywa oraz zobowiązania finansowe wyceniane są według zasad przedstawionych poniżej.

Aktywa finansowe

Dla celów wyceny po początkowym ujęciu, aktywa finansowe inne niż instrumenty pochodne zabezpieczające, Grupa klasyfikuje z podziałem na:

- aktywa wyceniane po początkowym ujęciu według zamortyzowanego kosztu,
- aktywa wyceniane po początkowym ujęciu w wartości godziwej przez inne całkowite dochody,
- aktywa wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.

O klasyfikacji do poszczególnej grupy aktywów decydują: model biznesowy zarządzania aktywami oraz charakterystyka przepływów pieniężnych wynikających z umowy. Jeżeli aktywa finansowe są utrzymywane (zgodnie z modelem biznesowym) w celu uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy, a warunki umowy dotyczącej tych aktywów finansowych powodują powstawanie przepływów pieniężnych, które są jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek, to takie aktywa wyceniane są po początkowym ujęciu według zamortyzowanego kosztu.

Jeżeli aktywa finansowe są utrzymywane (zgodnie z modelem biznesowym) dla uzyskiwania przepływów pieniężnych wynikających z umowy, a sprzedaż tych aktywów finansowych oraz warunki umowy dotyczącej tych aktywów finansowych powodują powstawanie przepływów pieniężnych, które są jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek to takie aktywa finansowe klasyfikowane są jako wyceniane po początkowym ujęciu w wartości godziwej przez inne całkowite dochody.

W pozostałych przypadkach aktywa finansowe klasyfikowane są jako aktywa wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.

Grupa szacuje odpis na oczekiwane straty kredytowe w kwocie równej oczekiwanym stratom kredytowym w okresie kolejnych 12 miesięcy dla należności handlowych. Poza odpisem na oczekiwane straty kredytowe, Grupa szacuje odpisy na należności wątpliwe, gdy ściągnięcie pełnej kwoty należności przestało być prawdopodobne. Znaczące salda należności podlegają indywidualnej ocenie w przypadku dłużników zalegających z zapłatą lub gdy uzyskano obiektywne dowody, że dłużnik może nie uiścić należności (np. trudna sytuacja finansowa dłużnika, proces sądowy przeciwko dłużnikowi, niekorzystne dla dłużnika zmiany otoczenia gospodarczego).

W momencie wyłączenia składnika aktywów ze sprawozdania z sytuacji finansowej, skumulowane zyski i straty, ujęte poprzednio w innych całkowitych dochodach, przenoszone są z kapitału własnego do rachunku zysków i strat oraz prezentowane są w innych całkowitych dochodach jako reklasyfikacja z tytułu przeniesienia do wyniku finansowego.

Zobowiązania finansowe

Zobowiązania finansowe inne niż instrumenty pochodne zabezpieczające, wykazywane są w następujących pozycjach sprawozdania z sytuacji finansowej:

- kredyty, pożyczki, inne instrumenty dłużne,
- leasing finansowy,
- zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania oraz
- pochodne instrumenty finansowe.

Po początkowym ujęciu zobowiązania finansowe wyceniane są według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej.

Zyski i straty z wyceny zobowiązań finansowych ujmowane są sprawozdaniu z dochodów w działalności finansowej, za wyjątkiem instrumentów zabezpieczających.

Kredyty walutowe oraz leasingi walutowe są traktowane jako instrument zabezpieczający. W związku z faktem, iż większość wpływów handlowych w Grupie odbywa się w walucie EUR, zgodnie z polityką rachunkowości zabezpieczeń stosowaną przez Grupę, pozyskanie finansowania zewnętrznego w EUR oraz zakupy rozliczane w tej walucie stanowią naturalne zabezpieczenie. W przypadku kredytów walutowych w EUR, pozycję zabezpieczaną stanowi określony, pierwszy wolumen przychodów ze sprzedaży produktów i usług w walucie lub indeksowanych do kursu EUR/PLN, generowanych od dnia, w którym nastąpiła spłata kapitału zobowiązania finansowego (kredytu, raty leasingu).

Rachunkowość zabezpieczeń

Rachunkowość zabezpieczeń jest stosowana przez Spółki Grupy wyłącznie, jeżeli spełnione zostały następujące wymagania:

- w momencie ustanowienia zabezpieczenia formalnie wyznaczono i udokumentowano powiązanie zabezpieczające, jak również cel zarządzania ryzykiem oraz strategię ustanowienia zabezpieczenia. Dokumentacja zawiera identyfikację instrumentu zabezpieczającego, zabezpieczanej pozycji lub transakcji, charakter zabezpieczanego ryzyka, a także sposób, w jaki jednostka będzie oceniała efektywność instrumentu zabezpieczającego w kompensowaniu zagrożenia zmianami wartości godziwej pozycji zabezpieczanej lub przepływów pieniężnych związanych z zabezpieczanym ryzykiem;
- oczekuje się, że zabezpieczenie będzie wysoce efektywne w kompensowaniu zmian wartości godziwej lub przepływów pieniężnych wynikających z zabezpieczanego ryzyka, zgodnie z udokumentowaną pierwotnie strategią zarządzania ryzykiem, dotyczącą tego konkretnego powiązania zabezpieczającego;
- w przypadku zabezpieczeń przepływów pieniężnych, planowana transakcja będąca przedmiotem zabezpieczenia, musi być wysoce prawdopodobna oraz musi podlegać zagrożeniu zmianami przepływów pieniężnych, które w rezultacie mogą wpływać na sprawozdanie z dochodów;
- efektywność zabezpieczenia można wiarygodnie ocenić, tj. wartość godziwa lub przepływy pieniężne związane z pozycją zabezpieczaną wynikające z zabezpieczanego ryzyka oraz wartość godziwa instrumentu zabezpieczającego, mogą być wiarygodnie wycenione;
- zabezpieczenie jest na bieżąco oceniane i stwierdza się jego wysoką efektywność we wszystkich okresach sprawozdawczych, na które zabezpieczenie zostało ustanowione.

Grupa stosuje określone zasady rachunkowości dla instrumentów pochodnych stanowiących zabezpieczenie przepływów pieniężnych. Zastosowanie rachunkowości zabezpieczeń wymaga spełnienia przez Grupę warunków określonych w MSSF 9 dotyczących udokumentowania polityki zabezpieczeń, prawdopodobieństwa wystąpienia transakcji zabezpieczanej oraz efektywności zabezpieczenia. W okresie objętym skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym Grupa korzystała z prostych instrumentów pochodnych – terminowych transakcji forward oraz

kredytów i leasingów w walucie obcej jako narzędzi zabezpieczających przepływy pieniężne. Kontrakty te zostały zawarte przez Grupę w celu zarządzania ryzykiem walutowym w związku z prawnie wiążącymi transakcjami sprzedaży oraz zakupu realizowanymi w walutach obcych.

Wszystkie pochodne instrumenty zabezpieczające wyceniane są w wartości godziwej. W części w jakiej dany instrument zabezpieczający stanowi efektywne zabezpieczenie, zmiana wartości godziwej instrumentu ujmowana jest w innych całkowitych dochodach i kumulowana w kapitale z aktualizacji wyceny instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne. Nieefektywną część zabezpieczenia ujmuje się niezwłocznie w sprawozdaniu z dochodów.

Jeżeli transakcja zabezpieczana skutkuje ujęciem niefinansowych aktywów lub zobowiązań, zyski i straty z wyceny pochodnych instrumentów zabezpieczających, ujęte uprzednio w innych całkowitych dochodach, przenoszone są z kapitału własnego i uwzględniane w wycenie wartości początkowej (cena nabycia) pozycji zabezpieczanej.

Jeżeli zaistniało prawdopodobieństwo, że planowana przyszła transakcja zabezpieczana nie zostanie zawarta, zyski i straty z wyceny instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne niezwłocznie przenoszone są do sprawozdania z dochodów.

Zapasy

Zapasy są wyceniane według niższej z dwóch wartości: ceny nabycia/ kosztu wytworzenia oraz wartości netto możliwej do uzyskania. Na cenę nabycia lub koszt wytworzenia składają się koszty zakupu, koszty przetworzenia oraz inne koszty poniesione w trakcie doprowadzenia zapasów do ich aktualnego miejsca i stanu.

Koszt wytworzenia wyrobów gotowych i produkcji w toku obejmuje koszty bezpośrednie (głównie materiały i robociznę) powiększone o narzut pośrednich kosztów produkcji ustalony przy założeniu normalnego wykorzystania mocy produkcyjnych.

Rozchód wyrobów gotowych ujmowany jest z zastosowaniem metody średniej ważonej rzeczywistego kosztu wytworzenia. Rozchód materiałów i towarów ustala się z zastosowaniem metody średniej ważonej.

Wartość netto możliwa do uzyskania jest to szacowana cena sprzedaży ustalana w toku zwykłej działalności gospodarczej, pomniejszona o koszty wykończenia i koszty niezbędne do doprowadzenia sprzedaży do skutku.

Środki pieniężne i ich ekwiwalenty

Środki pieniężne i ich ekwiwalenty obejmują gotówkę w kasie i na rachunkach bankowych, depozyty płatne na żądanie oraz krótkoterminowe inwestycje o dużej płynności (do 3 miesięcy), łatwo wymienne na gotówkę, dla których ryzyko zmiany wartości jest nieznaczne.

Kapitał własny

Kapitał podstawowy wykazywany jest w wartości nominalnej wyemitowanych akcji, zgodnie ze statutem Spółki dominującej oraz wpisem do Krajowego Rejestru Sądowego.

Akcje Spółki dominującej nabyte i zatrzymane przez Spółkę dominującą lub konsolidowane spółki zależne pomniejszają kapitał własny. Akcje własne wyceniane są w cenie nabycia.

Kapitał ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej powstaje z nadwyżki ceny emisyjnej ponad wartość nominalną akcji, pomniejszonej o koszty emisji.

Pozostałe kapitały obejmują kapitał z kumulacji innych całkowitych dochodów obejmujących:

- o przeszacowanie rzeczowych aktywów trwałych do wartości godziwej (patrz podpunkt dotyczący rzeczowych aktywów trwałych),
- o wycenę instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne (patrz podpunkt dotyczący rachunkowości zabezpieczeń).

W zyskach zatrzymanych wykazywane są wyniki z lat ubiegłych (również te przekazane na kapitał uchwałami akcjonariuszy) oraz wynik finansowy bieżącego roku.

Wszystkie transakcje z właścicielami Spółki dominującej prezentowane są osobno w „Skonsolidowanym zestawieniu zmian w kapitale własnym”.

Świadczenia pracownicze

Wykazywane w bilansie zobowiązania i rezerwy na świadczenia pracownicze obejmują następujące tytuły:

- krótkoterminowe świadczenia pracownicze z tytułu wynagrodzeń (wraz z premiami) oraz składek na ubezpieczenia społeczne,
- rezerwy na niewykorzystane urlopy oraz
- inne długoterminowe świadczenia pracownicze, do których Grupa zalicza nagrody jubileuszowe oraz odprawy emerytalne.

Krótkoterminowe świadczenia pracownicze

Wartość zobowiązań z tytułu krótkoterminowych świadczeń pracowniczych ustala się bez dyskonta i wykazuje w bilansie w kwocie wymaganej zapłaty.

Rezerwy na niewykorzystane urlopy

Grupa tworzy rezerwę na koszty kumulowanych płatnych nieobecności, które będzie musiała ponieść w wyniku niewykorzystanego przez pracowników uprawnienia, a które to uprawnienie narosło na dzień bilansowy. Rezerwa na niewykorzystane urlopy stanowi rezerwę krótkoterminową i nie podlega dyskontowaniu.

Odprawy emerytalne i nagrody jubileuszowe

Zgodnie z systemami wynagradzania obowiązującymi w Grupie pracownicy Spółek Grupy mają prawo do nagród jubileuszowych oraz odpraw emerytalnych. Nagrody jubileuszowe są wypłacane pracownikom po przepracowaniu określonej liczby lat. Odprawy emerytalne są wypłacane jednorazowo, w momencie przejścia na emeryturę. Wysokość odpraw emerytalnych i nagród jubileuszowych zależy od stażu pracy oraz średniego wynagrodzenia pracownika. Grupa tworzy rezerwę na przyszłe zobowiązania z tytułu odpraw emerytalnych i nagród jubileuszowych w celu przyporządkowania kosztów do okresów nabywania uprawnień przez pracowników.

Wartość bieżąca rezerw na każdy dzień bilansowy jest szacowana przez niezależnego aktuarium. Naliczone rezerwy są równe zdyskontowanym płatnościom, które w przyszłości zostaną dokonane i dotyczą okresu do dnia bilansowego. Informacje demograficzne oraz informacje o rotacji zatrudnienia oparte są na danych historycznych. Zyski i straty z obliczeń aktuarialnych dotyczące świadczeń po okresie zatrudnienia, czyli dotyczące odpraw emerytalnych są rozpoznawane w innych dochodach całkowitych - zgodnie z postanowieniami MSR 19, a dotyczące nagród jubileuszowych są ujmowane w sprawozdaniu z dochodów.

Rezerwy, zobowiązania i aktywa warunkowe

Rezerwy tworzone są wówczas, gdy na Grupie ciąży istniejący obowiązek (prawny lub zwyczajowo oczekiwany) wynikający ze zdarzeń przeszłych, i gdy prawdopodobne jest, że wypełnienie tego obowiązku spowoduje

konieczność wypływu korzyści ekonomicznych oraz można dokonać wiarygodnego oszacowania kwoty tego zobowiązania. Termin poniesienia oraz kwota wymagająca uregulowania może być niepewna.

Rezerwy tworzy się m.in. na następujące tytuły:

- udzielone gwarancje obsługi posprzedażowej produktów i wykonanych usług,
- toczące się postępowania sądowe oraz sprawy sporne,
- restrukturyzacja, tylko jeżeli na podstawie odrębnych przepisów Grupa jest zobowiązana do jej przeprowadzenia lub zawarto w tej sprawie wiążące umowy.

Nie tworzy się rezerw na przyszłe straty operacyjne.

Rezerwy ujmuje się w wartości szacowanych nakładów niezbędnych do wypełnienia obecnego obowiązku, na podstawie najbardziej wiarygodnych dowodów dostępnych na dzień sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego, w tym dotyczących ryzyka oraz stopnia niepewności. W przypadku, gdy wpływ wartości pieniądza w czasie jest istotny, wielkość rezerwy jest ustalana poprzez zdyskontowanie prognozowanych przyszłych przepływów pieniężnych do wartości bieżącej, przy zastosowaniu stopy dyskontowej odzwierciedlającej aktualne oceny rynkowe wartości pieniądza w czasie oraz ewentualnego ryzyka związanego z danym zobowiązaniem. Jeżeli zastosowana została metoda polegająca na dyskontowaniu, zwiększenie rezerwy w związku z upływem czasu jest ujmowane jako koszt finansowy.

Jeżeli Grupa spodziewa się, że koszty objęte rezerwą zostaną zwrócone, na przykład na mocy umowy ubezpieczenia, wówczas zwrot ten jest ujmowany jako odrębny składnik aktywów, ale tylko wówczas, gdy istnieje wystarczająca pewność, że zwrot ten rzeczywiście nastąpi. Wartość tego aktywa nie może przewyższyć kwoty rezerwy.

W przypadku, gdy wydatkowanie środków w celu wypełnienia obecnego obowiązku nie jest prawdopodobne, kwoty zobowiązania warunkowego nie ujmuje się w bilansie, za wyjątkiem zobowiązań warunkowych identyfikowanych w procesie połączenia jednostek gospodarczych w ramach alokacji kosztu połączenia zgodnie z MSSF 3 (patrz podpunkt dotyczący połączeń jednostek gospodarczych).

Możliwe wpływy zawierające korzyści ekonomiczne dla Grupy, które nie spełniają jeszcze kryteriów ujęcia jako aktywa, stanowią aktywa warunkowe, których nie ujmuje się w bilansie. Informację o aktywach warunkowych ujawnia się w dodatkowych notach objaśniających.

Rozliczenia międzyokresowe

Grupa wykazuje w aktywach bilansu w pozycji „Rozliczenia międzyokresowe” opłacone z góry koszty dotyczące przyszłych okresów sprawozdawczych, w tym przede wszystkim czynsze najmu. RMK czynne prezentowane są w sprawozdaniu finansowym w pozycji innych należności.

W pozycji „Rozliczeń międzyokresowych” zawartej w pasywach bilansu prezentowane są przychody przyszłych okresów, w tym również środki pieniężne otrzymane na sfinansowanie środków trwałych, które rozliczane są zgodnie z MSR 20 „Dotacje rządowe”. Dotacje ujmowane są wyłącznie wówczas, gdy istnieje wystarczająca pewność, że Grupa spełni warunki związane z daną dotacją oraz że dana dotacja zostanie faktycznie otrzymana. Dotacja dotycząca danej pozycji kosztowej jest ujmowana jako przychód w sposób współmierny do kosztów, które dotacja ta ma w zamierzeniu kompensować.

W ramach rozliczeń międzyokresowych przychodów ujmowane są również otrzymane świadectwa efektywności energetycznej, które traktowane są jako dotacja do aktywa w rozumieniu MSR 20. W początkowym ujęciu

świadczenia pochodzenia energetycznego wyceniane są po kursie rynkowym z dnia ich otrzymania. Ujęcie dotacji w wyniku następuję proporcjonalnie do średniego okresu amortyzacji środków trwałych, których dotacja dotyczy.

Dotacja finansująca składnik aktywów jest stopniowo ujmowana w rachunku zysków i strat jako przychód na przestrzeni okresów proporcjonalnie do odpisów amortyzacyjnych dokonywanych od tego składnika aktywów. Grupa Kapitałowa dla celów prezentacji w skonsolidowanym bilansie nie odejmuje dotacji od wartości bilansowej aktywów, lecz wykazuje dotacje jako przychody przyszłych okresów w pozycji „Rozliczenia międzyokresowe”.

Przychody ze sprzedaży

Przychody ze sprzedaży ujmowane są w kwocie odzwierciedlającej oczekiwane wynagrodzenie, które według szacunków Grupy zostanie przekazane w zamian za sprzedane produkty, towary i usługi. Cena transakcyjna uwzględnia rabaty, podatek od towarów i usług oraz inne pomniejszenia wartości przychodu.

Sprzedaż towarów i produktów

Przychody ze sprzedaży towarów i produktów ujmowane są, jeżeli spełnione zostały następujące warunki:

- strony zawarły umowę i na jej podstawie są zobowiązane do dokonania określonych świadczeń;
- Grupa jest w stanie zidentyfikować zobowiązanie do wykonania świadczenia każdej ze stron;
- Grupa jest w stanie zidentyfikować warunki płatności;
- umowa posiada treść ekonomiczną;
- jest prawdopodobne, że Grupa otrzyma zapłatę za poszczególne świadczenia.

Przychody ujmowane są w momencie spełnienia (lub w trakcie spełniania) zobowiązania do wykonania świadczenia poprzez przekazanie zakontraktowanego dobra lub usługi klientowi. W szczególności o określeniu momentu przekazania kontroli klientowi decydują zakontraktowane warunki dostawy, w tym Incoterms. Przychody ujmowane są jako kwoty równe cenie transakcyjnej, która została przypisana do danego zobowiązania do wykonania świadczenia.

Ponadto, zgodnie z postanowieniami MSSF 15, koszty poniesione w celu pozyskania i zabezpieczenia realizacji umowy z klientem podlegają aktywowaniu i są rozliczane w okresie generowania korzyści ekonomicznych z realizacji kontraktu.

Sprzedaż usług

Przychody ze sprzedaży usług ujmowane są w momencie realizacji obowiązku kontraktowego na rzecz klienta (wykonania przedmiotu usługi).

Przychody z tytułu najmu nieruchomości inwestycyjnych ujmowane są w wyniku bieżącego okresu metodą liniową przez okres trwania umowy.

Odsetki i dywidendy

Przychody z tytułu odsetek ujmowane są sukcesywnie w miarę ich narastania zgodnie z metodą efektywnej stopy procentowej. Dywidendy są ujmowane w momencie ustalenia praw akcjonariuszy lub udziałowców do ich otrzymania.

Koszty operacyjne

Koszty operacyjne są ujmowane w rachunku zysków i strat zgodnie z zasadą współmierności przychodów i kosztów (z uwzględnieniem czynnych oraz biernych rozliczeń międzyokresowych). Grupa prezentuje w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym koszty w układzie kalkulacyjnym.

Podatek dochodowy (wraz z podatkiem odroczonym)

Na obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego składają się: podatek dochodowy bieżący oraz odroczony, który nie został ujęty w innych dochodach całkowitych lub bezpośrednio w kapitale.

Bieżące obciążenie podatkowe jest obliczane na podstawie wyniku podatkowego (podstawy opodatkowania) danego roku obrotowego. Zysk (strata) podatkowa różni się od księgowego zysku (straty) brutto w związku z czasowym przesunięciem przychodów podlegających opodatkowaniu i kosztów stanowiących koszty uzyskania przychodów do innych okresów oraz wyłączeniem pozycji kosztów i przychodów, które nigdy nie będą podlegały opodatkowaniu. Obciążenia podatkowe są wyliczane w oparciu o stawki podatkowe obowiązujące w danym roku obrotowym.

Podatek odroczony jest wyliczany metodą bilansową jako podatek podlegający zapłaceniu lub zwrotowi w przyszłości na różnicach pomiędzy wartościami bilansowymi aktywów i pasywów a odpowiadającymi im wartościami podatkowymi wykorzystywanymi do wyliczenia podstawy opodatkowania.

Rezerwa na podatek odroczony jest tworzona od wszystkich dodatnich różnic przejściowych podlegających opodatkowaniu, natomiast składnik aktywów z tytułu podatku odroczonego jest rozpoznawany do wysokości, w jakiej jest prawdopodobne, że będzie można pomniejszyć przyszłe zyski podatkowe o rozpoznane ujemne różnice przejściowe. Nie ujmuje się aktywów ani rezerwy, jeśli różnica przejściowa wynika z początkowego ujęcia składnika aktywów lub zobowiązań w transakcji, która nie jest połączeniem jednostek gospodarczych oraz która w czasie jej wystąpienia nie ma wpływu ani na wynik podatkowy ani na wynik księgowy. Nie ujmuje się rezerwy na podatek odroczony od wartości firmy, która nie podlega amortyzacji na gruncie przepisów podatkowych.

Podatek odroczony jest wyliczany przy użyciu stawek podatkowych, które będą obowiązywać w momencie, gdy pozycja aktywów zostanie zrealizowana lub rezerwa rozliczona, przyjmując za podstawę przepisy prawne obowiązujące na dzień bilansowy.

Wartość składnika aktywów z tytułu podatku odroczonego podlega analizie na każdy dzień bilansowy, a w przypadku, gdy spodziewane przyszłe zyski podatkowe nie będą wystarczające dla realizacji składnika aktywów lub jego części aktywo tworzone jest do wartości możliwej do realizacji oszacowanej w oparciu o dostępne dane.

Subiektywne oceny Zarządu oraz niepewność szacunków

Przy sporządzaniu skonsolidowanego sprawozdania finansowego Zarząd Spółki dominującej kieruje się osądem przy dokonywaniu licznych szacunków i założeń, które mają wpływ na stosowane zasady rachunkowości oraz prezentowane wartości aktywów, zobowiązań, przychodów oraz kosztów. Faktycznie zrealizowane wartości mogą różnić się od szacowanych przez Zarząd. Informacje o dokonanych szacunkach i założeniach, które są znaczące dla skonsolidowanego sprawozdania finansowego, zostały zaprezentowane poniżej.

Okresy ekonomicznej użyteczności aktywów trwałych

Zarząd Spółki dominującej dokonuje corocznej weryfikacji okresów ekonomicznej użyteczności aktywów trwałych, podlegających amortyzacji. Zarząd jednostki dominującej ocenia, że okresy użyteczności aktywów przyjęte przez Grupę dla celów amortyzacji w okresie objętym sprawozdaniem odzwierciedlały oczekiwany okres przynoszenia korzyści ekonomicznych przez te aktywa. Jednakże faktyczne okresy przynoszenia korzyści przez te aktywa w przyszłości mogą różnić się od zakładanych, w tym również ze względu na techniczne starzenie się majątku.

Rezerwy

Rezerwy na świadczenia pracownicze – odprawy emerytalne oraz nagrody jubileuszowe – szacowane są przy zastosowaniu metod aktuarialnych. Wykazana w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym kwota rezerw na

świadczenia pracownicze wynika z oszacowania dokonanego przez niezależnego aktuarium. Na poziom rezerw wpływ mają założenia dotyczące stopy dyskonta oraz wskaźnika wzrostu wynagrodzeń oraz wskaźniki demograficzne.

Aktywa na podatek odroczony

Prawdopodobieństwo rozliczenia składnika aktywów z tytułu podatku odroczonego z przyszłymi zyskami podatkowymi opiera się na budżetach spółek Grupy zatwierdzonych przez Zarząd Spółki dominującej. Jeżeli prognozowane wyniki finansowe wskazują, że spółki Grupy osiągną dochód do opodatkowania, aktywa na podatek odroczony ujmowane są w pełnej wysokości.

Utrata wartości aktywów niefinansowych

W celu określenia wartości użytkowej Zarząd szacuje prognozowane przepływy pieniężne oraz stopę, którą przepływy dyskontowane są do wartości bieżącej (patrz podpunkt dotyczący utraty wartości aktywów niefinansowych). W procesie wyceny wartości bieżącej przyszłych przepływów dokonywane są założenia dotyczące prognozowanych wyników finansowych. Założenia te odnoszą się do przyszłych zdarzeń i okoliczności. Faktycznie zrealizowane wartości mogą różnić się od szacowanych, co w kolejnych okresach sprawozdawczych może przyczynić się do znaczących korekt wartości aktywów Grupy.

Odpisy aktualizujące aktywa finansowe

Odpisy aktualizujące aktywa finansowe są szacowane w oparciu o szczegółową ich analizę. Opis aktualizujący należności dokonuje się w taki sposób, aby uwzględnić stopień prawdopodobieństwa ich zapłaty, uwzględniając zarówno model oczekiwanej straty kredytowej w okresie kolejnych 12 miesięcy, jak i inne czynniki świadczące o potencjalnym braku ściągальności należności.

Dla celów oszacowania oczekiwanej straty kredytowej Grupa wykorzystuje matrycę rezerw oszacowaną na podstawie historycznych poziomów spłacalności należności od kontrahentów. Współczynniki aktualizowane są co roku w oparciu o najbardziej aktualne dane historyczne. Poza matrycę rezerw, przy szacowaniu odpisów aktualizujących Grupa wykorzystuje również inne obiektywne informacje mogące świadczyć o braku realizacji instrumentu finansowego (np. upadłość klienta). Instrumenty finansowe, objęte indywidualnym odpisem, nie są przedmiotem szacunku przy wykorzystaniu matrycy rezerw.

Grupa nie monitoruje zmian poziomu ryzyka kredytowego w trakcie życia instrumentu. Od 1 stycznia 2018 roku Grupa szacuje oczekiwaną stratę kredytową w horyzoncie do terminu zapadalności instrumentu.

3. Segmenty operacyjne

Zgodnie z MSSF 8 wyniki segmentów operacyjnych wynikają z wewnętrznych raportów weryfikowanych okresowo przez Zarząd Spółki dominującej (główny organ decyzyjny w Grupie Kapitałowej). Zarząd Spółki dominującej analizuje wyniki segmentów operacyjnych na poziomie zysku (straty) z działalności operacyjnej. Pomiar wyników segmentów operacyjnych stosowany w kalkulacjach zarządczych zbieżny jest z zasadami rachunkowości zastosowanymi przy sporządzaniu skonsolidowanego sprawozdania finansowego

Zarząd Grupy przyjął następujący podział na segmenty operacyjne:

- Podzespoły dla motoryzacji i komponenty,
- Automatyka przemysłowa i armatura
- Elementy złączne,
- Działalność pozaprodukcyjna.

Podzespoły dla motoryzacji i komponenty

Segment Automotive (podzespoły dla motoryzacji i komponenty) obejmuje działalność w zakresie produkcji:

- elementów składowych układów wydechowych dla samochodów osobowych wykonywane z rur stalowych nierdzewiejących (rury gięte, rury gięte perforowane, rury perforowane proste, rury perforowane z kształtowanymi końcówkami, rury gięte wielokrotnie kształtowane, rezonatory wydechowe),
- komponentów mających zastosowanie w najbardziej zaawansowanych technologicznie maszynach i urządzeniach w motoryzacji (samochodach ciężarowych i autobusach, samochodach sportowych i luksusowych),
- elementów zawieszenia, dźwignie, czopy, sworznie, tuleje,
- elementów kierowniczego: końcówki drążków kierowniczych, krzyżaki, przeguby,
- elementów układu napędowego: wały napędowe, złącza, końcówki złączy, krzyżaki, piasty,
- elementów silnika (osprzętu silnika): dźwignienki zaworowe, wsporniki,
- elementów skrzyni biegów: wałki główne i pośrednie, koła przekładniowe, pierścienie synchronizatora, tuleje.

Spółki Grupy świadczą także usługi w zakresie:

- obróbki wielkoseryjnych odlewów aluminiowych oraz żeliwnych dla przemysłu motoryzacyjnego, rolnictwa, budownictwa i innych branż przemysłowych stanowiących zarówno własność klienta, jak również sprzedawanych wraz z odlewem,
- wykonawstwa matryc, azotowania i śrutowania.

Odbiorcami finalnymi wyrobów Spółek Grupy są przede wszystkim są czołowi globalni producenci z branży motoryzacyjnej, metalowej oraz pozostały przemysł.

Automatyka przemysłowa i armatura

Zakresem działalności segmentu jest produkcja i sprzedaż armatury przemysłowej oraz usługi z zakresu projektowania, wykonawstwa i integracji automatyki przemysłowej.

Linie produktowe oferowane przez Spółki Grupy to:

- zawory grzybkowe zaporowe, służące do odcinania przepływającego czynnika,
- zawory zwrotne (grzybkowe, kłapowe i zwrotne),
- zawory regulujące, pozwalają na płynną regulację przepływającego czynnika,
- zawory mieszkowe, zawory odcinające przepływ czynnika, posiadające uszczelnienie dławnicy w postaci mieszka,
- zawory pływakowe,
- kurki kulowe, służące do odcinania przepływającego czynnika,
- osadniki-filtry, urządzenia ochronne oczyszczające czynnik z zanieczyszczeń,
- kosze ssawne, zapobiegające przepływowi powrotnemu czynnika z jednoczesną funkcją jego oczyszczenia,

Wyroby te znajdują zastosowanie w takich branżach jak: ciepłownictwo i ogrzewnictwo, wentylacja i klimatyzacja, wodociągi i kanalizacja, przemysł stoczniowy oraz zakłady przemysłowe. Do ich wytwarzania wykorzystywane są produkowane przez siebie odlewy. Odlewy są wytwarzane w odlewni żeliwa w Ścinawce Średniej. Odlewy produkowane są zarówno na potrzeby własne jak również na sprzedaż, głównie dla innych producentów armatury.

W 2017 roku oraz w I półroczu 2018 roku, do momentu zbycia akcji Techmadex S.A., Grupa świadczyła również usługi w zakresie:

- projektowanie, wdrażanie i eksploatacja systemów sterowania i wizualizacji procesów technologicznych, w szczególności dla gazownictwa;
- serwis urządzeń gazowniczych: silników turbinowych, tłokowych, sprężarek gazu;
- monitorowanie i zarządzanie pracą rozproszonych obiektów infrastruktury wodno-kanalizacyjnej;
- odpowietrzniki, urządzenia odpowietrzające instalację.

Elementy złączone

Oferta tego segmentu jest bardzo szeroka, zarówno w układzie wymiarowym, jak i asortymentowym. Duży udział stanowią wyroby z różnego rodzaju pokryciami antykorozyjnymi wykonywanymi w kooperacji. W tym zakresie produkcja segmentu zawiera między innymi: cynkowanie galwaniczne, cynkowanie ogniowe, dakromet, geomet, cynk-nikiel, delta tone i inne. Odrębną grupą produktową są elementy złączone nawierzchni kolejowej takie jak: wkręty kolejowe, śruby stopowe które znajdują atrakcyjne rynki zbytu w Europie. Produkcja segmentu obejmuje zarówno wyroby standardowe (według norm) jaki i wyroby niestandardowe według specyfikacji i wymagań klienta.

Działalność pozaprodukcyjna

Segment działalności pozaprodukcyjnej zajmuje się obsługą majątku nieprodukcyjnego stanowiącego obecnie własność spółki Zetkama Nieruchomości Sp. z o.o. której majątek stanowią nieruchomości. Składnikami majątku zarządzanymi w segmencie są nieruchomości położone w Sosnowcu, Katowicach, Kłodzku oraz w Ścinawce Średniej. Podstawowym zakresem działalności w segmencie jest sprzedaż nieruchomości oraz wynajem powierzchni produkcyjnych, magazynowych oraz biurowych.

Za okres od 01.01. do 31.12.2018

	Podzespoły dla motoryzacji i komponenty	Automatyka przemysłowa i armatura	Elementy złączone	Działalność pozaprodukcyjna	Razem
Przychody od klientów zewnętrznych	388 286	156 521	156 932	1 084	702 823
Przychody od innych segmentów	974	6 558	667	9 930	18 129
Przychody ze sprzedaży ogółem	389 260	163 079	157 599	11 014	720 952
Wynik operacyjny segmentu	89 194	36 360	30 541	-311	155 784
Pozostałe informacje					
Amortyzacja	15 149	9 891	3 875	336	29 251
Utrata wartości niefinansowych aktywów trwałych	0	672	0	0	672
Nakłady na aktywa trwałe segmentu operacyjnego	30 393	15 803	9 480	1 433	57 109

Za okres od 01.01. do 31.12.2017

	Podzespoły dla motoryzacji i komponenty	Automatyka przemysłowa i armatura	Elementy złączone	Działalność pozaprodukcyjna	Razem
Przychody od klientów zewnętrznych	330 473	156 741	129 432	836	617 482
Przychody od innych segmentów	653	10 132	1 605	8 636	21 026
Przychody ze sprzedaży ogółem	331 126	166 873	131 037	9 472	638 508
Wynik brutto segmentu	69 558	33 685	25 278	31	128 552
Pozostałe informacje					
Amortyzacja	13 674	9 576	3 447	245	26 942
Utrata wartości niefinansowych aktywów trwałych	0	2 790	0	0	2 790
Nakłady na aktywa trwałe segmentu operacyjnego	34 995	18 699	8 418	1 594	63 706

Aktywa oraz zobowiązania segmentów operacyjnych prezentują się następująco:

Stan na 31.12.2018

	Podzespoły dla motoryzacji i komponenty	Automatyka przemysłowa i armatura	Elementy złączone	Działalność pozaprodukcyjna	Razem
Aktywa segmentu operacyjnego	421 021	176 686	107 922	17 222	722 851
Zobowiązania segmentu	180 187	57 031	54 712	26 023	317 953

Stan na 31.12.2017

	Podzespoły dla motoryzacji i komponenty	Automatyka przemysłowa i armatura	Elementy złączne	Działalność pozaprodukcyjna	Razem
Aktywa segmentu operacyjnego	385 952	193 006	99 408	15 030	693 396
Zobowiązania segmentu	140 252	63 584	44 043	27 396	275 275

Uzgodnienie łącznych wartości przychodów, wyniku oraz aktywów segmentów operacyjnych z analogicznymi pozycjami skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy przedstawia się następująco:

	01.01.-31.12.2018	01.01.-31.12.2017
Przychody ze sprzedaży	702 823	617 482
Zysk brutto ze sprzedaży	155 784	128 552
Koszty sprzedaży	-36 670	-28 154
Koszty ogólnego zarządu	-49 844	-42 428
Pozostałe przychody operacyjne	5 655	7 661
Pozostałe koszty operacyjne	-11 644	-9 763
Zysk (strata) z działalności operacyjnej	63 281	55 868
Przychody finansowe	3 051	2 165
Koszty finansowe	-3 775	-9 142
Zysk (strata) przed opodatkowaniem	62 557	48 891

4. Wartość firmy

Ujęta w sprawozdaniu z sytuacji finansowej wartość firmy powstała w wyniku przejęcia kontroli nad następującymi spółkami wchodzącymi w skład Grupy Kapitałowej:

	31.12.2018	31.12.2017
Masterform Sp. z o.o.	10 595	10 595
Kuźnia Polska S.A.	21 231	21 231
Razem	31 826	31 826

Zmiany wartości firmy w trakcie roku oraz w okresie porównawczym przedstawia poniższa tabela:

	01.01.-31.12.2018	01.01.-31.12.2017
Wartość brutto na początek okresu	38 116	38 116
Utrata kontroli nad jednostką zależną	-6 290	0
Wartość brutto na koniec okresu	31 826	38 116
Stan odpisów aktualizujących na początek okresu	6 290	3 500
Utrata kontroli nad jednostką zależną	-6 290	2 790
Stan odpisów aktualizujących na koniec okresu	0	6 290
Wartość firmy netto na koniec okresu	31 826	31 826

W wyniku utraty kontroli nad Techmadex S.A. ze skonsolidowanego sprawozdania finansowego wyksięgowana została wartość firmy (w kwocie brutto oraz korygujące ją odpisy aktualizujące) powstała w wyniku objęcia kontroli nad tą spółką. Transakcja zbycia tej spółki zależnej została opisana w nocy 27.

Test na utratę wartości

Zgodnie z wymogami MSR 36, na dzień bilansowy dokonano weryfikacji ujętej w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym wartości firmy pod kątem możliwej utraty wartości.

Test został przeprowadzony na podstawie analizy modeli przyszłych 5-letnich przepływów pieniężnych (na lata 2019 – 2023) dla ośrodków generujących przepływy pieniężne, uwzględniający wartość rezydualną po okresie szczegółowej prognozy.

Do testu na utratę wartości przyjęto następujące kluczowe założenia:

- WACC na poziomie 10% dla całego okresu projekcji,
- rezydualna stopa wzrostu na poziomie 2,5%.

Stopa wzrostu przychodów została oszacowana w oparciu o poniższe założenia:

- dla Kuźni Polskiej: przyjęto stopę wzrostu przychodów na rok 2019 na poziomie 8,9% (zgodnie z założeniami budżetu na kolejny rok; historyczna stopa wzrostu przychodów w 2018 roku wyniosła 18,6%), 5% wzrostu przychodów w roku 2020 (jako pochodna realizowanych w 2019 roku inwestycji w majątek trwały) 2,5% wzrostu przychodów w kolejnych latach prognozy;
- dla Masterform: przyjęto stopę wzrostu przychodów na rok 2019 na poziomie 16,0% (zgodnie z założeniami budżetu na kolejny rok; historyczna stopa wzrostu przychodów w 2018 roku wyniosła 20,5%) oraz 5% wzrostu przychodów w kolejnych latach prognozy.

Przeprowadzona analiza wrażliwości testów na utratę wartości na zmiany o +/- 1 punkt procentowy następujących parametrów: WACC, rezydualna stopa wzrostu o +/- 1 punkt procentowy nie wykazała konieczności utworzenia odpisów aktualizujących wartość firmy.

5. Wartości niematerialne

Wartości niematerialne użytkowane przez Grupę obejmują patenty i licencje, oprogramowanie komputerowe, wytworzone we własnym zakresie prace rozwojowe oraz pozostałe wartości niematerialne. Wartości niematerialne, które nie zostały do dnia bilansowego oddane do użytkowania prezentowane są w pozycji „Wartości niematerialnych w trakcie wytwarzania”.

Stan na 31.12.2018 roku

	Znaki towarowe	Patenty i licencje	Oprogramowanie komputerowe	Koszty prac rozwojowych	Pozostałe wartości niematerialne	Wartości niematerialne w trakcie wytwarzania	Razem
Wartość brutto	7 124	3 792	7 957	18 872	11 915	7 352	57 012
Skumulowane umorzenie	-735	-755	-3 824	-4 933	-173	0	-10 420
Wartość bilansowa netto	6 389	3 037	4 133	13 939	11 742	7 352	46 592

Stan na 31.12.2017 roku

	Znaki towarowe	Patenty i licencje	Oprogramowanie komputerowe	Koszty prac rozwojowych	Pozostałe wartości niematerialne	Wartości niematerialne w trakcie wytwarzania	Razem
Wartość brutto	7 171	3 324	5 670	18 890	12 219	8 089	55 363
Skumulowane umorzenie	-567	-634	-3 547	-3 740	-220	0	-8 708
Wartość bilansowa netto	6 604	2 690	2 123	15 150	11 999	8 089	46 655

Grupa Kapitałowa nie wykorzystuje w działalności składników wartości niematerialnych, których okres użytkowania jest nieokreślony.

Amortyzacja wartości niematerialnych została ujęta w skonsolidowanym sprawozdaniu z dochodów w następujących pozycjach:

	01.01.-31.12.2018	01.01.-31.12.2017
Koszt własny sprzedaży	980	1 168
Koszty ogólnego zarządu	1 488	822
Koszty sprzedaży	38	48
Amortyzacja wartości niematerialnych razem	2 506	2 038

Zmiana wartości bilansowej od 01.01. do 31.12.2018 roku

	Znaki towarowe	Patenty i licencje	Oprogramowanie komputerowe	Koszty prac rozwojowych	Pozostałe wartości niematerialne	Wartości niematerialne w trakcie wytwarzania	Razem
Wartość netto na początek okresu	6 604	2 690	2 123	15 150	11 999	8 089	46 655
Zwiększenia (nabycie, wytworzenie, leasing)	106	20	350	4	0	2 051	2 531
Rozliczenie wartości niematerialnych w trakcie wytwarzania	0	353	2 600	0	0	-2 953	0
Zmniejszenia (zbycie, likwidacja) (-)	0	0	-13	0	-218	0	-231
Inne zmiany (reklasyfikacje, przemieszczenia itp.)	0	416	-416	-22	0	273	251
Amortyzacja (-)	-321	-442	-511	-1 193	-39	0	-2 506
Odpis z tytułu utraty wartości (-)	0	0	0	0	0	-108	-108
Wartość netto na koniec okresu	6 389	3 037	4 133	13 939	11 742	7 352	46 592

Zmiana wartości bilansowej od 01.01. do 31.12.2017 roku

	Znaki towarowe	Patenty i licencje	Oprogramowanie komputerowe	Koszty prac rozwojowych	Pozostałe wartości niematerialne	Wartości niematerialne w trakcie wytwarzania	Razem
Wartość netto na początek okresu	5 969	2 865	1 191	9 002	11 950	13 121	44 098
Zwiększenia (nabycie, wytworzenie, leasing)	0	212	262	0	0	4 236	4 710
Rozliczenie wartości niematerialnych w trakcie wytwarzania	0	0	1 129	8 139	0	-9 268	0
Zmniejszenia (zbycie, likwidacja) (-)	0	0	0	0	0	0	0
Inne zmiany (reklasyfikacje, przemieszczenia itp.)	788	0	112	-1 078	63	0	-115
Amortyzacja (-)	-153	-387	-571	-913	-14	0	-2 038
Wartość netto na koniec okresu	6 604	2 690	2 123	15 150	11 999	8 089	46 655

6. Rzeczowe aktywa trwałe

Stan na 31.12.2018 roku

	Grunty	Budynki i budowle	Maszyny i urządzenia	Środki transportu	Pozostałe środki trwałe	Rzeczowe aktywa trwałe w trakcie wytwarzania	Razem
Wartość brutto	3 753	115 644	311 365	7 494	33 872	17 886	490 014
Skumulowane umorzenie	0	-22 916	-103 407	-3 656	-17 344	0	-147 323
Wartość bilansowa netto	3 753	92 728	207 958	3 838	16 528	17 886	342 691

Stan na 31.12.2017 roku

	Grunty	Budynki i budowle	Maszyny i urządzenia	Środki transportu	Pozostałe środki trwałe	Rzeczowe aktywa trwałe w trakcie wytwarzania	Razem
Wartość brutto	3 753	118 177	286 597	8 538	29 493	13 870	460 428
Skumulowane umorzenie	0	-21 669	-91 772	-4 197	-15 357	0	-132 995
Wartość bilansowa netto	3 753	96 508	194 825	4 341	14 136	13 870	327 433

Amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych została ujęta w następujących pozycjach skonsolidowanego sprawozdania z dochodów:

	01.01.-31.12.2018	01.01.-31.12.2017
Koszt własny sprzedaży	23 766	21 862
Koszty ogólnego zarządu	2 626	2 379
Koszty sprzedaży	353	600
Amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych razem	26 745	24 841

W 2018 roku ani w 2017 roku Grupa nie dokonała odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości.

Wartość zakontraktowanych nakładów na środki trwałe, do poniesienia których Grupa zobligowała się w kolejnym roku, wynosiła 20.995 tys. PLN (dane według stanu na dzień bilansowy).

Zmiany w okresie od 01.01. do 31.12.2018 roku

	Grunty	Budynki i budowle	Maszyny i urządzenia	Środki transportu	Pozostałe środki trwałe	Rzeczowe aktywa trwałe w trakcie wytwarzania	Razem
Wartość netto na początek okresu	3 753	96 508	194 825	4 341	14 136	13 870	327 433
Zwiększenia (nabycie, wytworzenie, leasing)	0	113	9 666	604	3 538	40 622	54 543
Rozliczenie aktywów trwałych w trakcie wytwarzania	0	2 577	27 881	928	1 862	-33 248	0
Zmniejszenia (zbycie, likwidacja) (-)	0	-2 967	-4 704	-418	-25	-2 783	-10 897
Inne zmiany (reklasyfikacje, przemieszczenia itp.)	0	0	0	0	0	-273	-273
Amortyzacja (-)	0	-3 373	-19 497	-962	-2 913	0	-26 745
Odpis z tytułu utraty wartości (-)	0	0	0	0	0	-564	-564
Koszty finansowania zewnętrznego	0	0	0	0	0	262	262
Sprzedaż spółki zależnej (-)	0	-130	-213	-655	-70	0	-1 068
Wartość netto na koniec okresu	3 753	92 728	207 958	3 838	16 528	17 886	342 691

Zmiany w okresie od 01.01. do 31.12.2017 roku

	Grunty	Budynki i budowle	Maszyny i urządzenia	Środki transportu	Pozostałe środki trwałe	Rzeczowe aktywa trwałe w trakcie wytwarzania	Razem
Wartość netto na początek okresu	3 753	96 791	165 457	3 822	12 872	12 695	295 390
Zwiększenia (nabycie, wytworzenie, leasing)	0	1 133	12 095	761	1 338	45 514	60 841
Rozliczenie aktywów trwałych w trakcie wytwarzania	0	2 010	38 326	948	2 597	-44 383	-502
Zmniejszenia (zbycie, likwidacja) (-)	0	-82	-1 555	-113	-37	0	-1 787
Inne zmiany (reklasyfikacje, przemieszczenia itp.)	0	0	-1 735	7	16	-5	-1 717
Amortyzacja (-)	0	-3 344	-17 763	-1 084	-2 650	0	-24 841
Koszty finansowania zewnętrznego	0	0	0	0	0	49	49
Wartość netto na koniec okresu	3 753	96 508	194 825	4 341	14 136	13 870	327 433

7. Aktywa w leasingu

Grupa Kapitałowa jako leasingobiorca użytkuje rzeczowe aktywa trwałe na podstawie umów leasingu finansowego. Wartość bilansowa aktywów będących przedmiotem umów leasingu finansowego przedstawia się następująco:

Stan na 31.12.2018 roku

	Grunty	Budynki i budowle	Maszyny i urządzenia	Środki transportu	Pozostałe środki trwałe	Rzeczowe aktywa trwałe w trakcie wytwarzania	Razem
Wartość brutto	0	0	55 410	1 819	0	0	57 229
Skumulowane umorzenie	0	0	-5 817	-326	0	0	-6 143
Wartość bilansowa netto	0	0	49 593	1 493	0	0	51 086

Stan na 31.12.2017 roku

	Grunty	Budynki i budowle	Maszyny i urządzenia	Środki transportu	Pozostałe środki trwałe	Rzeczowe aktywa trwałe w trakcie wytwarzania	Razem
Wartość brutto	0	0	35 544	2 378	214	0	38 136
Skumulowane umorzenie	0	0	-3 886	-592	-43	0	-4 521
Wartość bilansowa netto	0	0	31 658	1 786	171	0	33 615

Przyszłe bieżące płatności minimalnych opłat z tytułu leasingu finansowego prezentują się następująco:

Stan na 31.12.2018 roku

	do 1 roku	od 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem
Przyszłe minimalne opłaty leasingowe	10 955	24 305	684	35 944
Koszty finansowe (-)	-342	-434	-12	-788
Wartość bieżąca (sprawozdawcza) przyszłych minimalnych opłat z tytułu leasingu finansowego	10 613	23 871	672	35 156

Stan na 31.12.2017 roku

	do 1 roku	od 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem
Przyszłe minimalne opłaty leasingowe	8 862	20 385	0	29 247
Koszty finansowe (-)	-416	-558	0	-974
Wartość bieżąca (sprawozdawcza) przyszłych minimalnych opłat z tytułu leasingu finansowego	8 446	19 827	0	28 273

8. Nieruchomości inwestycyjne

Podmiotem zajmującym się gospodarką nieruchomościami inwestycyjnymi w Grupie jest Zetkama Nieruchomości, która zarządza nieruchomościami gruntowymi zabudowanymi i niezabudowanymi w Kłodzku, Ścinawce Średniej, Sosnowcu i Katowicach oraz budynkami, prawami wieczystego użytkowania gruntów w różnych lokalizacjach Katowic i Sosnowca (na terenie przemysłowym), jak również ogródkami działkowymi i mieszkaniami.

Mangata Holding S.A. posiada dwie nieruchomości inwestycyjne zlokalizowane w Warszawie o łącznej wartości 2.996 tys. PLN. Nieruchomości te zostały nabyte w ramach rozliczenia transakcji sprzedaży posiadanych akcji Techmadex S.A.

Zmiana stanu nieruchomości inwestycyjnych:

	01.01.-31.12.2018
Nieruchomości inwestycyjne na początek okresu	9 065
Nabycie nieruchomości	2 996
Zbycie nieruchomości (-)	-165
Przeszacowanie do wartości godziwej (+/-)	126
Nieruchomości inwestycyjne na koniec okresu	12 022

W trakcie 2018 roku Zetkama Nieruchomości zbyła dwa mieszkania uzyskując za nie cenę 161 tys. PLN.

Przychody oraz koszty bezpośrednio związane z działalnością w obszarze gospodarki nieruchomościami przedstawiają się następująco (dane w tys. PLN):

	01.01.-31.12.2018	01.01.-31.12.2017
Przychody z czynszu, najmu i dzierżawy	932	784
Koszty bezpośrednio związane z gospodarką nieruchomościami przynoszącymi dochód z czynszu	1 091	621
Koszty bezpośrednio związane z gospodarką nieruchomościami nieprzynoszącymi dochodu z czynszu	160	134

Wycena do wartości godziwej

Grupa stosuje model wartości godziwej do wyceny nieruchomości inwestycyjnych. Wycena nieruchomości do wartości godziwej została przeprowadzona według stanu na 31 grudnia 2017 roku. Zdaniem Zarządu Jednostki dominującej wycena sporządzona na koniec poprzedniego okresu, z uwagi na brak istotnych zmian na rynku nieruchomości, pozostaje aktualna dla poniższych nieruchomości na dzień 31 grudnia 2018 roku.

Niezależny rzeczoznawca przeprowadzający wycenę zastosował następujące metody dla wyceny poszczególnych rodzajów nieruchomości:

Rodzaj nieruchomości	Metoda wyceny	Wartość z wyceny [tys. PLN]
Nieruchomość gruntowa zabudowana budynkami stacji benzynowej. Oszacowano prawo wieczystego użytkowania gruntu jako terenu niezabudowanego	Podjęcie porównawcze metoda porównywania parami	3 152
Budynki mieszkalne wielorodzinne	Podjęcie porównawcze metoda korygowania ceny średniej	322
Nieruchomość gruntowa zabudowana budynkami o funkcji przemysłowej	Podjęcie dochodowe metoda inwestycyjna technika kapitalizacji prostej, dla gruntu podjęcie porównawcze metoda porównywania parami	2 081
Nieruchomości gruntowe zajęte w całości pod teren rodzinnych ogródków działkowych	Podjęcie porównawcze metoda korygowania ceny średniej	657

Nieruchomości gruntowe zabudowane budynkiem przemysłowym oraz placem	Podejście dochodowe metoda inwestycyjna technika kapitalizacji prostej, dla gruntu podejście porównawcze metoda porównywania parami	764
Nieruchomość gruntowa niezabudowana	Podejście porównawcze metoda korygowania ceny średniej	160
Nieruchomość gruntowa niezabudowana	Podejście porównawcze metoda korygowania ceny średniej	224

Poza powyższymi nieruchomościami, w 2018 roku przeprowadzono wycenę nabytych nieruchomości inwestycyjnych w Warszawie (według stanu na 3 kwietnia 2018 roku) oraz dokonano nowej wyceny dla nieruchomości inwestycyjnej zlokalizowanej w Kłodzku. Przyczynami dokonania nowej wyceny były znaczące prace przeprowadzone na tej nieruchomości w trakcie 2018 roku - min. rozbiórka niektórych budynków i budowli oraz podział na mniejsze działki.

Rodzaj nieruchomości	Metoda wyceny	Wartość z wyceny [tys. PLN]
Prawo użytkowania wieczystego gruntu zabudowanego budynkiem o funkcji biurowej.	Podejście dochodowe, metoda inwestycyjna, technika kapitalizacji prostej dochodu netto	1 545
Działki zabudowane budynkiem mieszkalnym.	Podejście porównawcze, metoda porównania parami	1 451
Część nieruchomości gruntowej zabudowana budynkiem administracyjnym i magazynowym	Dla zabudowanej części nieruchomości zastosowano podejście dochodowe, metodę inwestycyjną, technikę kapitalizacji prostej, grunt wyceniono w podejściu porównawczym, metodą porównywania parami.	1 666

9. Aktywa oraz zobowiązania finansowe

9.1 Kategorie aktywów oraz zobowiązań finansowych – stan na 31.12.2018 wg MSSF 9

Opis	wyceniane zamortyzowanym kosztem	wyceniane w wartości godziwej przez wynik	wyceniane w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody	Razem
Długoterminowe aktywa finansowe	2 892	0	101	2 993
Należności i pożyczki	2 892	0	0	2 892
Pozostałe długoterminowe aktywa finansowe	0	0	101	101
Krótkoterminowe aktywa finansowe	158 996	0	247	159 243
Należności handlowe oraz pozostałe należności	121 623	0	0	121 623
Pożyczki	2	0	0	2
Pochodne instrumenty finansowe	0	0	247	247
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	37 371	0	0	37 371
Kategoria aktywów finansowych razem	161 888	0	348	162 236

Opis	wyceniane zamortyzowanym kosztem	wyceniane w wartości godziwej przez wynik	wyceniane w wartości godziwej przez pozostałe całkowite dochody	Razem
Długoterminowe zobowiązania finansowe	105 482	0	0	105 482
Kredyty, pożyczki, inne instrumenty dłużne (długoterminowe)	80 897	0	0	80 897
Leasing finansowy (długoterminowy)	24 543	0	0	24 543
Pozostałe zobowiązania	42	0	0	42
Krótkoterminowe zobowiązania finansowe	148 048	0	0	148 048
Zobowiązania handlowe oraz pozostałe zobowiązania	83 802	0	0	83 802
Kredyty, pożyczki, inne instrumenty dłużne (krótkoterminowe)	53 633	0	0	53 633
Leasing finansowy (krótkoterminowy)	10 613	0	0	10 613
Kategoria zobowiązań finansowych razem	253 530	0	0	253 530

Wycena walutowa zobowiązań z tytułu kredytów oraz leasingów zaciągniętych w EUR odbywa się zgodnie z zasadami stosowanej przez Grupę polityki zabezpieczeń w korespondencji z kapitałem własnym.

Kategorie aktywów oraz zobowiązań finansowych – stan na 31.12.2017 wg MSR 39

1 PIN	Pożyczki i należności	5 ADS	Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży
2 AWG-O	Aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat - przeznaczone do obrotu	6 IPZ	Instrumenty pochodne zabezpieczające
3 AWG-W	Aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat - wyznaczone przy początkowym ujęciu do wyceny w wartości godziwej	7 Poza MSR 39	Aktywa poza zakresem MSR 39
4 IUTW	Inwestycje utrzymywane do terminu wymagalności		

	PIN	AWG-O	AWG-W	IUTW	ADS	IPZ	Poza MSR39	Razem
Długoterminowe aktywa finansowe	151	0	0	0	105	0	1 064	1 320
Należności i pożyczki	151	0	0	0	0	0	1 064	1 215
Pozostałe długoterminowe aktywa finansowe	0	0	0	0	105	0	0	105
Krótkoterminowe aktywa finansowe	147 961	0	0	0	0	2 424	11 774	162 159
Należności handlowe oraz pozostałe należności	106 116	0	0	0	0	0	11 774	117 890
Pożyczki	480	0	0	0	0	0	0	480
Pochodne instrumenty finansowe	0	0	0	0	0	2 424	0	2 424
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	41 365	0	0	0	0	0	0	41 365
Kategoria aktywów finansowych razem	148 112	0	0	0	105	2 424	12 838	163 479

1 ZWG-O	Zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat - przeznaczone do obrotu	4 IPZ	Instrumenty pochodne zabezpieczające
2 ZWG-W	Zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat - wyznaczone przy początkowym ujęciu do wyceny w wartości godziwej	5 Poza MSR 39	Zobowiązania poza zakresem MSR 39
3 ZZK	Zobowiązania finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu		

	ZWG-O	ZWG-W	ZZK	IPZ	Poza MSR39	Razem
Długoterminowe zobowiązania finansowe	0	0	55 054	0	19 827	74 881
Kredyty, pożyczki, inne instrumenty dłużne (długoterminowe)	0	0	55 020	0	0	55 020
Leasing finansowy (długoterminowy)	0	0	0	0	19 827	19 827
Pozostałe zobowiązania	0	0	34	0	0	34
Krótkoterminowe zobowiązania finansowe	0	0	120 174	0	15 862	136 036
Zobowiązania handlowe oraz pozostałe zobowiązania	0	0	70 870	0	7 416	78 286
Kredyty, pożyczki, inne instrumenty dłużne (krótkoterminowe)	0	0	49 304	0	0	49 304
Leasing finansowy (krótkoterminowy)	0	0	0	0	8 446	8 446
Kategoria zobowiązań finansowych razem	0	0	175 228	0	35 689	210 917

Hierarchia instrumentów finansowych wycenianych do wartości godziwej.

Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej można zakwalifikować do następujących modeli wyceny:

- poziom 1: ceny kwotowane (nieskorygowane) na aktywnych rynkach dla takich samych aktywów i zobowiązań,
- poziom 2: dane wejściowe, inne niż ceny kwotowane użyte w Poziomie 1, które są obserwowalne dla danych aktywów i zobowiązań, zarówno bezpośrednio (np. jako ceny) lub pośrednio (np. są pochodną rezerw),
- poziom 3: dane wejściowe niebazujące na obserwowalnych cenach rynkowych (dane wejściowe nieobserwowalne).

W Grupie na dzień bilansowy instrumentami finansowymi wycenianymi według wartości godziwej były pochodne instrumenty finansowe. Do wyceny aktywów oraz zobowiązań z tytułu pochodnych instrumentów finansowych zastosowano 2 poziom wyceny.

Wartość godziwa aktywów i zobowiązań finansowych Grupa wycenianych na bieżąco w wartości godziwej:

Aktywa/zobowiązania finansowe	Hierarchia wartości godziwej	Wartość godziwa na dzień	
	Techniki wyceny i podstawowe dane wsadowe	31.12.2018	31.12.2017
Kontrakty forward	Poziom 2 Zdyskontowane przepływy pieniężne. Przyszłe przepływy pieniężne szacuje się w oparciu o kursy wymiany z kontraktów forward (w oparciu o obserwowalne krzywe dochodu na koniec okresu sprawozdawczego) oraz o stopy kontraktów, zdyskontowane wg stopy odzwierciedlającej ryzyko kredytowe poszczególnych kontrahentów.	Aktywa: 247 Zobowiązania: 0	Aktywa: 2 424 Zobowiązania: 0

Grupa dokonała wyceny posiadanych nieruchomości inwestycyjnych do wartości godziwej (poziom 2), co zostało opisane w notce dotyczącej nieruchomości inwestycyjnych.

Zdaniem Grupy, wartość bilansową aktywów finansowych można uznać za rozsądne przybliżenie ich wartości godziwej z uwagi na ich krótkoterminowy charakter (relatywnie szybką zapadalność).

Wartość godziwa zobowiązań finansowych (innych niż instrumenty pochodne) jest szacowana na podstawie bieżącej wartości przyszłych przepływów pieniężnych z tytułu zapłaty kwoty głównej zobowiązania oraz odsetek (i innych płatności wynikających z umów) zdyskontowanych rynkową stopą procentową.

9.2 Należności i pożyczki

Grupa dla celów prezentacji w skonsolidowanym bilansie wyodrębnia klasę należności i pożyczek. W części długoterminowej należności i pożyczki prezentowane są w bilansie w jednej pozycji. W części krótkoterminowej Grupa odrębnie prezentuje należności z tytułu dostaw i usług (i pozostałe należności) oraz pożyczki krótkoterminowe.

Pozycje bilansu z klasy należności i pożyczek przedstawia poniższa tabela.

	31.12.2018	31.12.2017
<i>Aktywa trwałe</i>		
Należności długoterminowe	2 892	1 215
Pożyczki długoterminowe	0	0
Należności i pożyczki długoterminowe	2 892	1 215
<i>Aktywa obrotowe</i>		
Należności handlowe oraz pozostałe należności	121 623	117 890

Pożyczki krótkoterminowe	2	480
Należności i pożyczki krótkoterminowe	121 625	118 370
Należności i pożyczki, w tym:	124 517	119 585
Należności razem	124 515	119 105
Pożyczki udzielone	2	480

9.3 Pochodne instrumenty finansowe

Grupa wykorzystuje instrumenty pochodne, by minimalizować ryzyko negatywnej zmiany kursów walut, w których realizowana jest część transakcji sprzedaży i zakupu. Celem takiego działania jest ograniczenie zmienności przepływów pieniężnych w euro, związanych ze zrealizowaną transakcją bądź wysoce prawdopodobną planowaną transakcją sprzedaży. Biorąc pod uwagę fakt, iż Grupa realizuje corocznie około 60% sprzedaży w euro, takie działanie jest niezbędne dla prawidłowego zarządzania ryzykiem walutowym.

Instrumenty pochodne zostały wyznaczone przez Grupę jako zabezpieczenie przepływów pieniężnych zgodnie z wymogami MSSF 9. Wszystkie instrumenty pochodne wyceniane są w wartości godziwej, ustalonej na podstawie danych pochodzących z rynku (kursy walut, stopy procentowe).

Na 31 grudnia 2018 roku Grupa posiadała instrumenty zabezpieczające ryzyko walutowe w postaci transakcji terminowych typu forward. Wartość zawartych kontraktów oraz termin ich realizacji w roku 2019 przedstawia poniższa tabela:

Miesiąc	Wartość kontraktów [tys. EUR]	Średni kurs realizacji
styczeń	3 200	4,2870
luty	2 900	4,2896
marzec	3 000	4,2939
kwiecień	3 150	4,2979
maj	2 950	4,3625
czerwiec	2 600	4,4102
lipiec	2 950	4,3923
sierpień	2 850	4,3849
wrzesień	2 400	4,3807
październik	3 100	4,3960
listopad	2 200	4,4010
grudzień	800	4,3804
	32 100	4,3523

9.4 Kredyty, pożyczki, inne instrumenty dłużne

Wartość kredytów, pożyczek i innych instrumentów dłużnych ujętych w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym prezentuje poniższa tabela:

Opis	31.12.2018	31.12.2017
<i>Zobowiązania finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu:</i>		
Kredyty w rachunku bieżącym	8 198	0
Kredyty w rachunku kredytowym	72 699	55 020
Zobowiązania finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu	80 897	55 020
Długoterminowe kredyty, pożyczki, inne instrumenty dłużne razem	80 897	55 020

Zobowiązania	31.12.2018	31.12.2017
<i>Zobowiązania finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu:</i>		
Pożyczki	0	109
Kredyty w rachunku bieżącym	18 067	17 776
Kredyty w rachunku kredytowym	35 566	31 419
Zobowiązania finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu	53 633	49 304
Krótkoterminowe kredyty, pożyczki, instrumenty dłużne	53 633	49 304

Zobowiązania finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu

Wszystkie kredyty, pożyczki i inne instrumenty dłużne wyceniane są według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej.

Zmiana stanu kredytów przedstawia się następująco:

Opis	01.01.-31.12.2018
Bilans otwarcia	104 324
Zmiana stanu kredytów w rachunku bieżącym oraz zobowiązań w ramach cash pool	8 989
Zmiana stanu innych kredytów i pożyczek niż kredyty w rachunku bieżącym i zobowiązania w ramach cash pool	21 217
Zaciągnięcie (+)	53 559
Spłata (-)	-33 251
Wycena bilansowa	1 086
Inne zmiany	-177
Bilans zamknięcia	134 530

Informacje dotyczące charakteru i zakresu ryzyka, na które narażona jest Grupa Kapitałowa z tytułu zaciągniętych kredytów, pożyczek i innych instrumentów dłużnych prezentuje poniższa tabela.

Stan na dzień 31.12.2018 roku

Wyszczególnienie	Waluta	Wartość bilansowa w walucie	Wartość bilansowa w tys. PLN	Część krótkoterminowa	Część długoterminowa
Kredyt w rachunku kredytowym inwestycyjny	EUR	418	1 798	938	860
Kredyt na finansowanie działalności bieżącej	EUR	1 722	7 404	7 404	0
Kredyt na finansowanie działalności bieżącej	EUR	2 200	9 460	3 870	5 590
Kredyt w rachunku kredytowym	EUR	51	217	217	0
Kredyt w rachunku kredytowym	EUR	72	309	309	0
Kredyt w rachunku kredytowym	EUR	734	3 156	0	3 156
Kredyt w rachunku kredytowym	EUR	3 658	15 729	0	15 729
Kredyt w rachunku kredytowym	EUR	900	3 871	1 032	2 839
Kredyt inwestycyjny	EUR	2 470	10 620	2 498	8 122
Kredyt inwestycyjny	EUR	526	2 261	74	2 187
Kredyt obrotowy	EUR	6 794	29 251	3 580	25 671
Kredyt w rachunku bieżącym (wieloproductowy)	PLN/EUR	0	0	0	0
Kredyt inwestycyjny na refinansowanie kredytów udzielonych przez inny bank	EUR	363	1 562	408	1 154
Kredyt w rachunku kredytowym	EUR	2 062	8 866	2 580	6 286
Kredyt obrotowy	EUR	2 057	8 843	645	8 198
Kredyt w rachunku kredytowym	PLN/EUR	672	2 211	1 106	1 105
Kredyt na finansowanie działalności bieżącej	EUR	1 153	4 940	4 940	0
Kredyt inwestycyjny	EUR	1 385	5 965	5 965	0
Kredyt w linii Cash Pool	PLN	0	18 067	18 067	0
			134 530	53 633	80 897

Stan na dzień 31.12.2017 roku

Wyszczególnienie	Waluta	Wartość bilansowa w walucie	Wartość bilansowa w tys. PLN	Część krótkoterminowa	Część długoterminowa
Kredyt w rachunku kredytowym	EUR	194	811	811	0
Kredyt w rachunku kredytowym inwestycyjny	EUR	636	2 654	910	1 744
Kredyt na finansowanie działalności bieżącej	EUR	3 228	13 492	6 295	7 197
Kredyt w rachunku kredytowym	EUR	151	632	421	211
Kredyt w rachunku kredytowym	EUR	360	1 500	1 200	300
Kredyt w rachunku kredytowym	EUR	734	3 061	0	3 061
Kredyt w rachunku kredytowym	EUR	1 972	8 225	0	8 225
Kredyt w rachunku kredytowym	EUR	1 160	4 839	1 002	3 837
Kredyt inwestycyjny	PLN	-	7 219	4 019	3 200
Kredyt inwestycyjny	PLN	-	8 200	4 565	3 635
pożyczka krótkoterminowa	PLN	-	74	74	0
Kredyt w rachunku bieżącym (wieloproduktowy)	PLN/EUR	-	173	173	0
Kredyt inwestycyjny na refinansowanie kredytów udzielonych przez inny bank	EUR	466	1 943	428	1 515
Kredyt w rachunku kredytowym	EUR	2 712	11 311	2 711	8 600
Pożyczka	PLN	-	35	35	0
Kredyt w rachunku kredytowym	PLN/EUR	672	3 231	1 077	2 154
Kredyt na finansowanie działalności bieżącej	EUR	2 683	11 192	6 559	4 633
Kredyt inwestycyjny	EUR	1 919	8 129	1 421	6 708
Kredyt w linii Cash Pool	PLN	-	17 603	17 603	
			104 324	49 304	55 020

Wszystkie kredyty i pożyczki zostały udzielone na warunkach rynkowych (stopa WIBOR dla kredytów w PLN lub EURIBOR dla kredytów w EUR, powiększone o marżę banku). Wykaz zabezpieczeń spłaty zobowiązań zamieszczono w nocie 25.

10. Aktywa oraz rezerwa na podatek odroczony

Aktywa oraz rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego w następujący sposób wpływa na skonsolidowane sprawozdanie finansowe:

	01.01. - 31.12.2018	01.01. - 31.12.2017
Saldo na początek okresu:		
Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	25 296	24 653
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	4 655	4 054
Podatek odroczony per saldo na początek okresu	-20 641	-20 599
Zmiana stanu w okresie wpływająca na:		
Wynik finansowy (+/-)	5 602	830
Inne całkowite dochody (+/-)	695	-872
Podatek odroczony per saldo na koniec okresu, w tym:	-14 344	-20 641
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	8 644	4 655
Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	22 988	25 296

Istotny wpływ na wartość podatku odroczonego rozpoznaną w wyniku roku 2018 ma utworzone aktywo od ulgi podatkowej na działalność w specjalnej strefie ekonomicznej w kwocie 3.113 tys. PLN.

Grupa nie rozpoznała aktywa na odroczony podatek dochodowy w pełnej wysokości ze względu na niepewność co do możliwości realizacji różnic przejściowych dotyczących strat podatkowych. Wartość strat podatkowych za lata 2016 – 2018 wyniosła 4.484 tys. PLN. Z uwagi na niepewność projekcji podatkowych, Zarząd Jednostki dominującej zdecydował o nierozpoznananiu aktywa od ulgi podatkowej w kwocie 1.300 tys. PLN.

Podatek odroczony

Podatek odroczony w poniższych notach prezentowany jest jako nadwyżka rezerw z tytułu podatku odroczonego (znak dodatni) nad aktywami z tytułu odroczonego podatku dochodowego (znak ujemny).

Zmiany w 2018 roku

Tytuł różnic przejściowych (+ rezerwa, - aktywo)	Saldo na początek okresu	Wynik finansowy	Inne dochody całkowite	Saldo na koniec okresu
Aktywa:				
Wartości niematerialne	2 309	-33		2 276
Rzeczowe aktywa trwałe	25 617	578		26 195
Nieruchomości inwestycyjne	1 174	0		1 174
Pochodne aktywa finansowe	364	0	-390	-26
Zapasy	-330	-233		-563
Należności z tytułu dostaw i usług	-495	113		-382
Kontrakty budowlane	51	-51		0
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	0	-6		-6
Inne aktywa	897	-1 085		-188
Zobowiązania:				
Zobowiązania z tytułu świadczeń pracowniczych	-456	2		-454
Rezerwy na świadczenia pracownicze	-3 546	-432	-24	-4 002
Pozostałe rezerwy	-363	-138		-501
Pochodne zobowiązania finansowe	61	0		61
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	-260	77		-183
Kredyty, pożyczki, inne instrumenty dłużne	-908		-163	-1 071
Inne zobowiązania	-2 209	-857	-118	-3 184
Inne:				
Ulga z tytułu wydatków inwestycyjnych w SSE	-1 265	-3 537		-4 802
Razem	20 641	-5 602	-695	14 344

Zmiany w 2017 roku

Tytuł różnic przejściowych (+ rezerwa, - aktywo)	Saldo na początek okresu	Wynik finansowy	Inne dochody całkowite	Saldo na koniec okresu
Aktywa:				
Wartości niematerialne	2 138	171	0	2 309
Rzeczowe aktywa trwałe	20 807	4 810	0	25 617
Nieruchomości inwestycyjne	1 562	-388	0	1 174
Pochodne aktywa finansowe	54	-261	571	364
Zapasy	342	-672	0	-330
Należności z tytułu dostaw i usług	80	-575	0	-495
Kontrakty budowlane	-163	214	0	51
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	-11	11	0	0
Inne aktywa	257	640	0	897
Zobowiązania:				
Zobowiązania z tytułu świadczeń pracowniczych	519	-975	0	-456
Rezerwy na świadczenia pracownicze	-1 216	-2 191	-139	-3 546
Pozostałe rezerwy	-1 053	690	0	-363
Pochodne zobowiązania finansowe	-63	0	124	61
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	14	-274	0	-260
Kredyty, pożyczki, inne instrumenty dłużne	948	-2 172	316	-908
Inne zobowiązania	-392	-1 817	0	-2 209
Inne:				
PWUG	186	-186	0	0
Nierozliczone straty podatkowe	-1 272	1 272	0	0
Wycena kontraktów walutowych	-30	30	0	0
Ulga z tytułu wydatków inwestycyjnych w SSE	-2 108	843	0	-1 265
Razem	20 599	-830	872	20 641

11. Zapasy

W skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej ujęte są następujące pozycje zapasów:

	31.12.2018	31.12.2017
Materiały	41 095	40 465
Wyroby gotowe	38 680	27 411
Półprodukty i produkcja w toku	28 692	30 350
Towary	7 190	8 502
Wartość bilansowa zapasów razem	115 657	106 728

W pozycji „Towary” została wykazana między innymi wartość otrzymanych świadectw efektywności energetycznej (tzw. „białe certyfikaty”) – wartość bilansowa tych świadectw na 31 grudnia 2018 roku wynosiła 1.143 tys. PLN (1.407 tys. PLN na 31 grudnia 2017).

Zmiany odpisów aktualizujących wartość zapasów przedstawia poniższa tabela:

	01.01.-31.12.2018	01.01.-31.12.2017
Stan na początek okresu	2 509	1 789
Odpisy ujęte jako koszt w okresie	2 953	1 550
Odpisy odwrócone w okresie (-)	-1 301	-760
Odpisy wykorzystane (-)	-530	-70
Stan na koniec okresu	3 631	2 509

12. Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe należności

Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe należności krótkoterminowe przedstawiają się następująco:

	31.12.2018	31.12.2017
Aktywa finansowe:		
Należności handlowe	116 490	111 847
Odpisy aktualizujące wartość należności handlowych (-)	-8 297	-5 826
Należności handlowe netto	108 193	106 021
Inne należności	192	1 539
Należności ze sprzedaży aktywów trwałych	33	68
Kaucje z tytułu usług budowlanych	0	104
Kaucje wpłacone z innych tytułów	0	18
Odpisy aktualizujące wartość pozostałych należności (-)	0	-1 634
Pozostałe należności netto	225	95
Aktywa niefinansowe:		
Należności z tytułu podatków i innych świadczeń	9 159	7 853
Przedpłaty i zaliczki	3 914	3 783
Pozostałe należności niefinansowe	646	660
Odpisy aktualizujące wartość należności niefinansowych (-)	-514	-522
Należności niefinansowe	13 205	11 774
Należności handlowe oraz pozostałe razem	121 623	117 890

Grupa Kapitałowa dokonała oceny należności ze względu na utratę ich wartości zgodnie ze stosowaną polityką rachunkowości. Odpisy aktualizujące wartość należności finansowych oraz niefinansowych obciążają pozostałe koszty operacyjne. Odpisy aktualizujące wartość należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałych należności przedstawiają się następująco:

	31.12.2018	31.12.2017
Stan na początek okresu	7 984	5 175
Odpisy rozwiązane ujęte jako przychód w okresie (-)	-481	-357
Odpisy wykorzystane (-)	-385	-2
Odpisy ujęte jako koszt w okresie	3 434	3 168
Inne zmiany - utrata kontroli nad spółką zależną	-1 741	0
Stan na koniec okresu	8 811	7 984

Najistotniejszą pozycją, na którą dokonano odpisu aktualizującego w 2018 są należności od Trade Port Sp. z o.o. w kwocie 2.600 tys. PLN. Należności te zostały objęte odpisem aktualizującym z uwagi na ogłoszenie przez sąd upadłości tej spółki. Grupa podejmuje działania zmierzające do odzyskania przynajmniej części tych należności, jakkolwiek szanse na ich odzyskanie należy ocenić jako relatywnie niskie.

Struktura przeterminowania należności przedstawia się następująco:

Stan na dzień 31.12.2018 roku

	Bieżące	Przeterminowane	Razem
Należności handlowe	89 386	27 104	116 490
Odpisy aktualizujące wartość należności handlowych (-)	-10	-8 287	-8 297
Należności handlowe netto	89 376	18 817	108 193
Pozostałe należności	13 423	521	13 944
Odpisy aktualizujące wartość pozostałych należności (-)	0	-514	-514
Pozostałe należności netto	13 423	7	13 430
Należności razem	102 799	18 824	121 623

Stan na dzień 31.12.2017 roku

	Bieżące	Przeterminowane	Razem
Należności handlowe	77 150	34 697	111 847
Odpisy aktualizujące wartość należności handlowych (-)	-21	-5 805	-5 826
Należności handlowe netto	77 129	28 892	106 021
Pozostałe należności	7 332	6 171	13 503
Odpisy aktualizujące wartość pozostałych należności (-)	-1 598	-36	-1 634
Pozostałe należności netto	5 734	6 135	11 869
Należności razem	82 863	35 027	117 890

Dalsza analiza ryzyka kredytowego należności, w tym analiza wieku należności zaległych nie objętych odpisem aktualizującym, została przedstawiona w nocie 29 Ryzyko dotyczące instrumentów finansowych.

13. Środki pieniężne i ich ekwiwalenty

	31.12.2018	31.12.2017
Rachunki bankowe w PLN	1 195	2 783
Rachunki bankowe walutowe	14 073	16 467
Gotówka w kasie	70	121
Depozyty krótkoterminowe	21 784	21 801
Pozostałe środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych	249	193
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	37 371	41 365

Grupa Kapitałowa dla celów sporządzenia skonsolidowanego rachunku przepływów pieniężnych klasyfikuje środki pieniężne w sposób przyjęty do prezentacji w sprawozdaniu z sytuacji finansowej.

14. Kapitał własny

14.1 Kapitał podstawowy

Na dzień 31 grudnia 2018 kapitał podstawowy Spółki dominującej wynosił 1.335 tys. PLN i dzielił się na 6.676.854 akcji o wartości nominalnej 0,20 PLN każda.

seria	liczba akcji	wartość nominalna 1 akcji [PLN]	kapitał akcyjny [PLN]
A	2 101 750	0,20	420 350,00
B	952 400	0,20	190 480,00
C	850 000	0,20	170 000,00
D	560 000	0,20	112 000,00
E	440 000	0,20	88 000,00
F	1 772 704	0,20	354 540,80
	6 676 854		1 335 370,80

Wszystkie akcje zostały w pełni opłacone. Wszystkie akcje w równym stopniu uczestniczą w podziale dywidendy oraz każda akcja daje prawo do jednego głosu na Walnym Zgromadzeniu Akcjonariuszy.

W roku 2018 ani w roku 2017, nie miały miejsca zmiany kapitału zakładowego Spółki dominującej.

Na dzień bilansowy akcje Spółki dominującej nie pozostawały w jej posiadaniu jako akcje własne, ani też w posiadaniu jednostek zależnych ani stowarzyszonych.

14.2 Kapitał ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej

W 2018 roku kapitał zapasowy ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej nie uległ zmianie w stosunku do stanu na 31 grudnia 2017 roku.

14.3 Pozostałe kapitały

Zmiany w okresie od 01.01. do 31.12.2018 roku

	Przeszacowanie rzeczowych aktywów trwałych	Instrumenty zabezpieczające przepływy pien.	Zyski straty aktuarialne	Inne całkowite dochody razem	Inne	Pozostałe kapitały razem
Saldo na początek okresu	1 586	2 358	-856	3 088	-400	2 688
Inne całkowite dochody brutto	0	-4 153	-165	-4 318	0	-4 318
Podatek dochodowy od innych całkowitych dochodów (-)	0	667	28	695	0	695
Udział mniejszości	0	190	4	194	0	194
Saldo na koniec okresu	1 586	-938	-989	-341	-400	-741

Zmiany w okresie od 01.01. do 31.12.2017 roku

	Przeszacowanie rzeczowych aktywów trwałych	Instrumenty zabezpieczające przepływy pien.	Zyski straty aktuarialne	Inne całkowite dochody razem	Inne	Pozostałe kapitały razem
Saldo na początek okresu	1 586	-1 928	-731	-1 073	-400	-1 473
Inne całkowite dochody brutto	0	5 107	-136	4 971	0	4 971
Podatek dochodowy od innych całkowitych dochodów (-)	0	-821	11	-810	0	-810
Saldo na koniec okresu	1 586	2 358	-856	3 088	-400	2 688

14.4 Udziały niedające kontroli

Prezentowane w kapitale własnym Grupy udziały niedające kontroli odnoszą się do następujących jednostek zależnych:

	31.12.2018	31.12.2017
Jednostka zależna Techmadex S.A.	0	3 765
Jednostka zależna Kuźnia Polska S.A.	5 702	7 780
Jednostka zależna Masterform Sp. z o.o.	8 969	7 501
Udziały niedające kontroli razem	14 671	19 046

Na 31 grudnia 2018 udziały nie dające kontroli występują w następujących podmiotach zależnych: Kuźnia Polska S.A. oraz Masterform Sp. z o.o. W Kuźni Polskiej udziały niedające kontroli (4,20%) związane są z rozdrobionym akcjonariatem. W Masterform Sp. z o.o. udziały nie dające kontroli stanowiły 25% i były w posiadaniu innych podmiotów.

W okresie objętym skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym wartość udziałów niedających kontroli uległa zmianie z tytułu transakcji wpływających na strukturę Grupy oraz z tytułu rozliczenia całkowitych dochodów w części przypadającej na udziały nie dające kontroli.

Stan na początek okresu	19 046
Utrata kontroli nad Techmadex S.A.	-2 985
Dywidendy (zadeklarowane i wypłacone)	-3 300
Udział mniejszości w zysku netto	2 104
Udział mniejszości w innych całkowitych dochodach netto	-194
Stan na koniec okresu	14 671

15. Świadczenia pracownicze
15.1 Koszty świadczeń pracowniczych

	01.01.-31.12.2018	01.01.-31.12.2017
Koszty wynagrodzeń	123 466	112 118
Koszty ubezpieczeń społecznych	22 912	22 988
Koszty przyszłych świadczeń (rezerwy na nagrody jubileuszowe, odprawy emerytalne)	2 524	1 617
Koszty świadczeń pracowniczych razem	148 902	136 723

15.2 Zobowiązania i rezerwy z tytułu świadczeń pracowniczych

Zobowiązania i rezerwy z tytułu świadczeń pracowniczych ujęte w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej obejmują:

Stan na dzień 31.12.2018 roku

Zobowiązania i rezerwy	krótkoterminowe	długoterminowe	Razem
Zobowiązania z tytułu wynagrodzeń	4 915	0	4 915
Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń społecznych	6 222	0	6 222
Rezerwy na niewykorzystane urlopy	2 894	0	2 894
Rezerwy na nagrody jubileuszowe	1 263	6 997	8 260
Rezerwy na odprawy emerytalne	847	4 124	4 971
Rezerwy na pozostałe świadczenia	4 328	133	4 461
Razem świadczenia pracownicze	20 469	11 254	31 723

Stan na dzień 31.12.2017 roku

Zobowiązania i rezerwy	krótkoterminowe	długoterminowe	Razem
Zobowiązania z tytułu wynagrodzeń	4 849	0	4 849
Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń społecznych	6 308	0	6 308
Rezerwy na niewykorzystane urlopy	3 764	0	3 764
Rezerwy na nagrody jubileuszowe	1 158	6 602	7 760
Rezerwy na odprawy emerytalne	781	3 948	4 729
Rezerwy na pozostałe świadczenia	2 853	0	2 853
Razem świadczenia pracownicze	19 713	10 550	30 263

Zmiany w okresie od 01.01. do 31.12.2018 roku

Rezerwy na świadczenia pracownicze	Nagrody jubileuszowe	Odprawy emerytalne	Razem
Wartość rezerw na początek okresu	7 760	4 729	12 489
Utrata kontroli nad jednostką zależną	0	-38	-38
Koszty bieżącego zatrudnienia	835	292	1 127
Koszty odsetek [dyskonta]	253	156	409
Świadczenia wypłacone	-1 326	-443	-1 769
Koszty przeszłego zatrudnienia	752	294	1 046
Zyski (-) / straty (+) aktuarialne, w tym:	-16	-17	-33
<i>związane ze zmianami założeń demograficznych</i>	5	4	9
<i>związane ze zmianami założeń finansowych</i>	125	95	220
<i>związane z doświadczeniem</i>	-146	-116	-262
Wartość rezerw na koniec okresu	8 260	4 971	13 231

Założenia aktuarialne

Założenia odnośnie śmiertelności oraz zachorowalności oparto na publikacjach GUS i ZUS (tablice śmiertelności PTTŻ 2017, publikacje ZUS na temat orzeczeń lekarskich i przyznanych świadczeniach rentowych). Wskaźnik rotacji pracowników wyliczono opierając się na danych otrzymanych od pracodawcy, przy czym przyjęte wskaźniki zależą od wieku i płci pracownika.

Zgodnie z zaleceniem MSR 19 wysokość stopy dyskontowej należy określić bazując na stopie zwrotu z obligacji korporacyjnych wysokiej jakości lub z obligacji Skarbu Państwa, o stałym oprocentowaniu i terminie wykupu zbliżonym do średniego terminu wymagalności zobowiązań. Biorąc pod uwagę powyższy fakt przyjęto stopę

dyskontową na poziomie 3,0% (2017: 3,25%). Uwzględniono przyszły wzrost płac, przy czym przyjęto długookresową średnią wzrostu płac na poziomie 2,5% (2017: 2,5%), przy średniej inflacji 2,5% (2017: 2,5%).

Zmiany założeń w porównaniu do roku poprzedniego: aktualizacja tablicy śmiertelności oraz zmiana stopy dyskonta.

Zasady obliczeń

Wartość bieżącą zobowiązania liczy się stosując metodę Prognozowanych Uprawnień Jednostkowych, przy użyciu zdyskontowanych przepływów finansowych. W ramach tej metody przyporządkowuje się wartość świadczenia do odpowiedniego okresu zatrudnienia tj. każde świadczenie (nagroda jubileuszowa, odprawa emerytalna, odprawa rentowa) przyporządkowane jest do okresu od daty rozpoczęcia zatrudnienia w zakładzie pracy do daty hipotetycznego nabycia prawa do tego świadczenia. W tym celu oblicza się na każdy miesiąc symulacji prawdopodobieństwo rozwiązania stosunku pracy bez prawa do odprawy oraz prawdopodobieństwa zgonu i przejścia na emeryturę lub rentę inwalidzką. Prawdopodobieństwa obliczane są w oparciu o wyżej wymienione założenia aktuarialne. W wyliczeniach przyjęto również, że w przypadku osiągnięcia wieku emerytalnego, pracownik otrzymuje odprawę emerytalną i przestaje pracować (nie pobiera dalej nagród jubileuszowych).

Końcowa wartość rezerwy dla danego pracownika jest sumą zdyskontowanych świadczeń (uwzględniających prawdopodobieństwo wypłaty świadczenia) pomnożonych przez współczynniki będące ilorazem stażu pracy w momencie obliczania wartości rezerwy oraz stażu pracy w momencie uzyskania prawa do danego świadczenia.

Końcowa wartość rezerwy dla zakładu pracy jest sumą wartości rezerw policzonych dla poszczególnych pracowników. Wyniki obliczeń nie obejmują narzutów na wynagrodzenia obciążających zakład pracy i nie wliczonych do wynagrodzenia pracownika będącego podstawą do przeprowadzonych wyliczeń.

Kwotę rezerwy podzielono na część krótkoterminową i długoterminową. Jako rezerwę krótkoterminową przyjmuje się rezerwę na świadczenia, których data wymagalności, wynikająca z przyjętych założeń (np. odnośnie wieku emerytalnego lub prawdopodobieństwa przejścia na rentę) lub uzyskanych informacji (np. o datach wypłaty nagród jubileuszowych), przypada w ciągu 12 miesięcy od daty bilansowej. Jako rezerwę długoterminową przyjmuje się rezerwę na świadczenia, których data wymagalności przypada po upływie 12 miesięcy od daty bilansowej.

Wymagalność zobowiązań z tytułu przyszłych wypłat nagród jubileuszowych oraz odpraw emerytalnych i rentowych w ujęciu kwotowym i procentowym na 31 grudnia 2018 przedstawia się następująco:

Rok	Nagrody jubileuszowe	Nagrody jubileuszowe %	Odprawy emerytalne i rentowe	Odprawy emerytalne i rentowe %
1 rok	1 263	15,29%	848	17,06%
2 rok	1 301	15,75%	585	11,77%
3 rok	806	9,76%	400	8,05%
4 rok	651	7,88%	255	5,13%
5 rok	442	5,35%	308	6,19%
6 rok	475	5,75%	240	4,83%
7 rok	453	5,48%	183	3,68%
8 rok	395	4,78%	218	4,38%
9 rok	348	4,21%	203	4,08%
10 rok	248	3,00%	146	2,94%
następne	1 878	22,75%	1 585	31,89%
Razem	8 260	100,00%	4 971	100,00%

Spodziewane płatności z tytułu przyszłych wypłat nagród jubileuszowych oraz odpraw emerytalnych i rentowych w Grupie na 31 grudnia 2018 w ujęciu kwotowym i procentowym przedstawia się następująco:

Spodziewane płatności świadczeń	Nagrody jubileuszowe	Odprawy emerytalne i rentowe	Razem
1 rok	1 356	864	2 220
2 rok	1 570	647	2 217
3 rok	1 079	479	1 558
4 rok	1 032	328	1 360
5 rok	812	443	1 255
Następne 5 lat	4 426	1 753	6 179

Analiza wrażliwości na założenia aktuarialne (dane w tys. PLN)

Badanie wrażliwości	Nagrody jubileuszowe	Odprawy emerytalne i rentowe	Razem
Zobowiązanie wyliczone	8 259	4 972	13 231
Zobowiązanie wyliczone dla stopy dyskonta +0,5%	8 014	4 787	12 801
Zobowiązanie wyliczone dla stopy dyskonta -0,5%	8 523	5 170	13 693
Zobowiązanie dla stopy wzrostu płac +0,5%	8 377	5 169	13 546
Zobowiązanie dla stopy wzrostu płac -0,5%	8 149	4 788	12 937
Zobowiązanie dla wskaźników rotacji powiększonych o 10%	7 999	4 808	12 807
Zobowiązanie dla wskaźników rotacji pomniejszonych o 10%	8 498	5 105	13 603

16. Pozostałe rezerwy

Wartość rezerw ujętych w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym oraz ich zmiany w poszczególnych okresach przedstawiały się następująco:

Stan na dzień 31.12.2018 roku

Rezerwy	krótkoterminowe	długoterminowe
Rezerwy na sprawy sądowe	42	0
Inne rezerwy	1 027	0
Pozostałe rezerwy razem	1 069	0

Stan na dzień 31.12.2017 roku

Rezerwy	krótkoterminowe	długoterminowe
Rezerwy na straty z umów budowlanych	150	0
Inne rezerwy	1 181	0
Pozostałe rezerwy razem	1 331	0

Zmiany w okresie od 01.01. do 31.12.2018 roku

Rezerwy	Sprawy sądowe	Straty z umów budowlanych	Inne
Stan na początek okresu	0	150	1 181
Zwiększenie rezerw ujęte jako koszt w okresie	42	0	1 078
Rozwiązanie rezerw ujęte jako przychód w okresie (-)	0	0	0
Wykorzystanie rezerw (-)	0	-150	-1 232
Stan na koniec okresu	42	0	1 027

Zmiany w okresie od 01.01. do 31.12.2017 roku

Rezerwy	Straty z umów budowlanych	Inne
Stan na początek okresu	0	836
Zwiększenie rezerw ujęte jako koszt w okresie	150	469
Rozwiązanie rezerw ujęte jako przychód w okresie (-)	0	-124
Stan na koniec okresu	150	1 181

17. Zobowiązania z tytułu dostaw i usług

Zobowiązania z tytułu dostaw i usług przedstawiają się następująco:

	31.12.2018	31.12.2017
Zobowiązania finansowe:		
Zobowiązania z handlowe	76 492	68 884
Zobowiązania z tytułu zakupu aktywów trwałych	2 641	1 929
Inne zobowiązania finansowe	30	57
Zobowiązania finansowe	79 163	70 870
Zobowiązania niefinansowe:		
Zobowiązania z tytułu podatków i innych świadczeń	2 339	3 137
Przedpłaty i zaliczki otrzymane na dostawy	1 352	1 811
Zobowiązania z tytułu umów o usługę budowlaną	0	1 391
Inne zobowiązania niefinansowe	948	1 077
Zobowiązania niefinansowe	4 639	7 416
Zobowiązania handlowe i pozostałe operacyjne	83 802	78 286

18. Rozliczenia międzyokresowe

Stan na dzień 31.12.2018 roku

Rozliczenia międzyokresowe	krótkoterminowe	długoterminowe	Razem
Aktywa - rozliczenia międzyokresowe:			
Koszty opłacone z góry	1 147	0	1 147
Aktywa kontraktowe	1 538	0	1 538
Aktywa - rozliczenia międzyokresowe razem	2 685	0	2 685
Pasywa - rozliczenia międzyokresowe:			
Dotacje otrzymane	2 845	2 368	5 213
Przychody przyszłych okresów	184	533	717
Inne rozliczenia	478	5	483
Pasywa - rozliczenia międzyokresowe razem	3 507	2 906	6 413

Stan na dzień 31.12.2017 roku

Rozliczenia międzyokresowe	krótkoterminowe	długoterminowe	Razem
Aktywa - rozliczenia międzyokresowe:			
Inne koszty opłacone z góry	2 702	4	2 706
Aktywa - rozliczenia międzyokresowe razem	2 702	4	2 706
Pasywa - rozliczenia międzyokresowe:			
Dotacje otrzymane	3 114	2 903	6 017
Przychody przyszłych okresów	202	603	805
Inne rozliczenia	124	0	124
Pasywa - rozliczenia międzyokresowe razem	3 440	3 506	6 946

19. Przychody operacyjne

Przychody Grupy uzyskiwane od klientów zewnętrznych w przekroju obszarów geograficznych przedstawiają się następująco:

	01.01.-31.12.2018	01.01.-31.12.2017
Polska	225 730	211 744
Unia Europejska	393 782	316 036
Pozostałe kraje	83 311	89 702
Przychody ze sprzedaży	702 823	617 482

W 2018 roku, do największych odbiorców Spółki w Unii Europejskiej, wyłączając Polskę należały: Niemcy, Czechy, Włochy, Holandia i Finlandia. Wśród głównych kierunków eksportu w 2018 roku, w gronie pozostałych krajów należy wymienić Rosję, Ukrainę, Białoruś.

Sprzedaż do żadnego z klientów nie przekroczyła 10% przychodów ze sprzedaży.

Przychody osiągnięte przez Grupę ze sprzedaży poszczególnych grup produktów, usług oraz towarów i materiałów:

	01.01.-31.12.2018	01.01.-31.12.2017
Produkty		
Elementy złączne	153 789	126 635
Podzespoły dla motoryzacji i komponenty	365 851	311 617
Automatyka przemysłowa i armatura	132 110	118 920
Działalność pozaprodukcyjna	0	0
Przychody ze sprzedaży produktów	651 750	557 172
Usługi		
Elementy złączne	457	344
Podzespoły dla motoryzacji i komponenty	5 652	4 374
Automatyka przemysłowa i armatura	6 047	13 302
Działalność pozaprodukcyjna	923	784
Przychody ze sprzedaży usług	13 079	18 804
Towary i materiały		
Elementy złączne	2 686	2 453
Podzespoły dla motoryzacji i komponenty	16 783	14 044
Automatyka przemysłowa i armatura	18 364	24 943
Działalność pozaprodukcyjna	161	66
Przychody ze sprzedaży towarów i materiałów	37 994	41 506
Przychody ze sprzedaży	702 823	617 482

20. Koszty operacyjne

20.1 Koszty według rodzaju

	01.01.-31.12.2018	01.01.-31.12.2017
Amortyzacja	29 251	26 878
Świadczenia pracownicze	155 974	141 109
Zużycie materiałów i energii	338 488	286 658
Usługi obce	92 122	77 051
Podatki i opłaty	5 401	5 754
Pozostałe koszty rodzajowe	4 709	4 484
Koszty wg rodzaju razem	625 945	541 934
Zmiana stanu produktów, produkcji w toku (+/-)	-14 328	-9 129
Koszt wytworzenia produktów na własne potrzeby (-)	-5 490	-4 317
Koszt własny sprzedaży, koszty sprzedaży oraz koszty ogólnego zarządu	606 127	528 448

21. Pozostałe przychody operacyjne oraz pozostałe koszty operacyjne

21.1 Pozostałe przychody operacyjne

	01.01.-31.12.2018	01.01.-31.12.2017
Przychody z refaktur	73	38
Zysk ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych	13	158
Wycena nieruchomości inwestycyjnych do wartości godziwej	126	0
Odwrocenie odpisów aktualizujących wartość należności	481	49
Odwrocenie odpisów aktualizujących wartość zapasów	1 301	540
Rozwiązanie niewykorzystanych rezerw	42	15
Otrzymane kary i odszkodowania	431	296
Dotacje otrzymane	831	1 035
Przedawnione zobowiązania	13	0
Uzysk złomu	599	350
Nadwyżki inwentaryzacyjne	233	91
Pozostałe przychody operacyjne (inne)	1 148	4 852
Odszkodowania z ubezpieczenia	364	237
Pozostałe przychody operacyjne razem	5 655	7 661

Najistotniejszą pozycją pozostałych przychodów operacyjnych (innych) w 2017 roku jest wyksięgowanie zobowiązania do dopłaty za akcje Masterform S.A.

21.2 Pozostałe koszty operacyjne

	01.01.-31.12.2018	01.01.-31.12.2017
Strata ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych	217	253
Odpisy aktualizujące wartość firmy	0	2 790
Odpisy aktualizujące wartość należności	3 434	2 302
Odpisy aktualizujące wartość zapasów	2 953	1 330
Utworzenie rezerw	65	286
Koszty usuwania braków i złomowania	1 254	1 282
Likwidacja środków trwałych	196	13
Przekazane darowizny	132	136
Niedobory inwentaryzacyjne	124	87
Spisane należności	126	0
Kary umowne	1 043	314
Straty w majątku trwałym	0	30
Koszty refaktur	198	299
Zapłacone odszkodowania	48	164
Koszty sądowe	154	47
Inne koszty	1 700	430
Pozostałe koszty operacyjne razem	11 644	9 763

22. Przychody i koszty finansowe

22.1 Przychody finansowe

Opis	01.01.-31.12.2018	01.01.-31.12.2017
Odsetki od środków pieniężnych	272	466
Pozostałe odsetki	254	322
Dodatnie różnice kursowe	2 290	1 163
Pozostałe przychody finansowe	235	214
Razem przychody finansowe	3 051	2 165

22.2 Koszty finansowe

Opis	01.01.-31.12.2018	01.01.-31.12.2017
Odsetki od kredytów bankowych i pożyczek	1 907	1 589
Odsetki od zobowiązań z tytułu leasingu	530	464
Pozostałe odsetki	383	273
Ujemne różnice kursowe	482	6 069
Utworzenie odpisów aktualizujących wartość pożyczek	50	416
Utworzenie odpisów aktualizujących wartość udziałów i akcji	4	0
Pozostałe koszty finansowe	419	331
Razem koszty finansowe	3 775	9 142

23. Podatek dochodowy

	01.01.-31.12.2018	01.01.-31.12.2017
Podatek bieżący:		
Rozliczenie podatku za okres sprawozdawczy	11 250	8 594
Korekty podatku za poprzednie okresy	132	-16
Bieżący podatek dochodowy	11 382	8 578
Podatek odroczony:		
Powstanie i odwrócenie różnic przejściowych	-5 602	-733
Rozliczenie niewykorzystanych strat podatkowych	0	-32
Odroczony podatek dochodowy	-5 602	-765
Podatek dochodowy razem	5 780	7 813

Uzgodnienie podatku dochodowego obliczonego stawką 19% od wyniku przed opodatkowaniem z podatkiem dochodowym wykazany w skonsolidowanym rachunku zysków i strat przedstawia się następująco:

	01.01.-31.12.2018	01.01.-31.12.2017
Wynik finansowy brutto	62 557	48 891
Podatek dochodowy wg stawki krajowej Spółki dominującej (19%)	11 886	9 289
<i>Uzgodnienie podatku dochodowego z tytułu:</i>		
Wyniku z działalności w SSE (-)	-3 994	-1 094
Przychodów niepodlegających opodatkowaniu (-)	-2 268	-742
Kosztów trwale niestanowiących kosztów uzyskania przychodów (+)	1 681	539
Wykorzystania uprzednio nierozpoznanych strat podatkowych (-)	-132	-32
Nieujętego aktywa na podatek odroczony od ujemnych różnic przejściowych (+)	0	149
Nieujętego aktywa na podatek odroczony od strat podatkowych (+)	366	471

Korekty podatku za poprzednie okresy (+/-)	44	-96
Koszty podatkowe	175	-369
Odliczenia	-1 978	-302
Obciążenie wyniku podatkiem dochodowym	5 780	7 813
Efektywna stawka podatku [%]	9	16

Relatywnie niska efektywna stawka podatku wynika z faktu funkcjonowania MCS Sp. z o.o. w specjalnej strefie ekonomicznej.

24. Zysk na akcję i wypłacone dywidendy

24.1 Zysk na akcję

Zysk na akcję liczony jest według formuły zysk netto przypadający akcjonariuszom podmiotu dominującego podzielony przez średnią ważoną liczbę akcji zwykłych występujących w danym okresie.

Przy wyliczeniu zarówno podstawowego jak i rozwodnionego zysku (straty) na akcję Grupa stosuje w liczniku kwotę zysku (straty) netto przypadającego akcjonariuszom podmiotu dominującego.

Kalkulację podstawowego oraz rozwodnionego zysku (straty) na akcję wraz z uzgodnieniem średniej ważonej rozwodnionej liczby akcji przedstawiono poniżej.

	01.01.-31.12.2018	01.01.-31.12.2017
<i>Liczba akcji stosowana jako mianownik wzoru</i>		
Średnia ważona liczba akcji zwykłych (szt.)	6 676 854	6 676 854
Rozwadniający wpływ opcji zamiennych na akcje	0	0
Średnia ważona rozwodniona liczba akcji zwykłych (szt.)	6 676 854	6 676 854
<i>Działalność kontynuowana</i>		
Zysk netto z działalności kontynuowanej przypadający akcjonariuszom jednostki dominującej (tys. PLN)	54 673	41 624
Podstawowy zysk na akcję z działalności kontynuowanej (PLN)	8,19	6,23
Rozwodniony zysk na akcję z działalności kontynuowanej (PLN)	8,19	6,23
<i>Działalność zaniechana</i>		
Zysk (strata) netto z działalności zaniechanej przypadający akcjonariuszom jednostki dominującej	0	0
Podstawowy zysk na akcję z działalności zaniechanej	0	0
Rozwodniony zysk na akcję z działalności zaniechanej	0	0
<i>Działalność kontynuowana i zaniechana</i>		
Zysk netto przypadający akcjonariuszom jednostki dominującej (tys. PLN)	54 673	41 624
Podstawowy zysk na akcję (PLN)	8,19	6,23
Rozwodniony zysk na akcję (PLN)	8,19	6,23

24.2 Dywidendy

W dniu 19 czerwca 2018 roku Zwyczajne Walne Zgromadzenie podjęło uchwałę o wypłacie dywidendy w łącznej kwocie 60.092 tys. PLN (po 9,00 PLN na jedną akcję). Jej źródłem były: zysk za rok 2017 oraz zyski z lat ubiegłych.

Dzień dywidendy został ustalony na 23 lipca 2018 roku, natomiast wypłata dywidendy nastąpiła 6 sierpnia 2018 roku.

W dniu 13 września 2017 roku Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie podjęło uchwałę o wypłacie dywidendy w łącznej kwocie 34.720 tys. PLN (po 5,20 PLN na jedną akcję). Jej źródłem były zyski z lat ubiegłych. Dzień dywidendy został ustalony na 20 września 2017 roku, natomiast wypłata dywidendy nastąpiła 27 września 2017 roku.

25. Zabezpieczenia spłaty zobowiązań

Zaciągnięte przez Grupę Kapitałową zobowiązania z tytułu kredytów, pożyczek, innych instrumentów dłużnych oraz z tytułu leasingu finansowego objęte są różnego rodzaju zabezpieczeniami. Do najpowszechniejszych oraz najistotniejszych zabezpieczeń spłaty należą (według stanu na dzień bilansowy):

	31.12.2018	31.12.2017
Hipoteki na nieruchomościach	111 513	140 903
Rzeczowe aktywa trwałe, w tym w leasingu	91 787	73 800
Zapasy	16 654	16 900
Należności z tytułu dostaw i usług i inne	3 986	12 642
Środki pieniężne	1 686	3 072
Wartość bilansowa aktywów stanowiących zabezpieczenie razem	225 626	247 317

Poza wykazanymi powyżej, zabezpieczenie zobowiązań Grupy stanowią:

- zastaw rejestrowy na udziałach Masterform Sp. z o.o. (16.065 tys. PLN),
- weksle własne (in blanco),
- cesje należności handlowych,
- cesje praw z polis ubezpieczenia,
- pełnomocnictwa do dysponowania obecnymi i przyszłymi wpływami na rachunkach bankowych,
- poręczenie spłaty kredytu (dla spółki z Grupy Kapitałowej),
- oświadczenia o poddaniu się egzekucji.

Poza wymienionymi najistotniejszymi formami zabezpieczeń spłaty, umowy kredytowe nakładają na Grupę Kapitałową dodatkowe wymogi, jakie muszą być spełnione przez okres kredytowania - zapewnienie utrzymania określonych wskaźników finansowych:

- zadłużenie netto/EBITDA na poziomie nie wyższym niż 3,5,
- wskaźnik kapitałowy – stosunek kapitałów własnych do sumy bilansowej na poziomie nie niższym niż 40%.

Powyższe wskaźniki finansowe, zarówno w 2018 roku, jak i w 2017 roku, zostały spełnione.

Po dniu bilansowym dokonano spłaty kredytu inwestycyjnego w ING Bank oraz wykreślono hipotekę na kwotę 7.500 tys. EUR będącą zabezpieczeniem spłaconego kredytu.

26. Transakcje z podmiotami powiązаныmi

Podmioty powiązane z Grupą Kapitałową obejmują kluczowy personel kierowniczy, jednostki stowarzyszone, jednostki zależne wyłączone z obowiązku konsolidacji oraz pozostałe podmioty powiązane, do których Grupa zalicza podmioty kontrolowane przez większościowego właściciela Spółki dominującej. Nierozliczone salda należności oraz zobowiązań zazwyczaj regulowane są w środkach pieniężnych.

26.1 Transakcje z kluczowym personelem kierowniczym

Wynagrodzenie kluczowego personelu jednostki dominującej wskazano poniżej:

Wynagrodzenia	01.01. - 31.12.2018	01.01. - 31.12.2017
Zarząd	1 961	1 810
Rada Nadzorcza	882	750

W wynagrodzeniu Zarządu została ujęta kwota 133 tys. PLN stanowiąca rezerwę na premię, która zostanie wypłacona po spełnieniu warunków pięcioletniego planu motywacyjnego.

W okresach objętych sprawozdaniem nie wystąpiły inne transakcje z kluczowym personelem niż wynikające ze świadczeń pracowniczych.

26.2 Transakcje z jednostkami stowarzyszonymi, niekonsolidowanymi jednostkami zależnymi oraz pozostałymi podmiotami powiązаныmi

Poniżej przedstawiono wartość transakcji w okresie oraz sald na koniec okresu przeprowadzonych przez Spółki objęte skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym z pozostałymi podmiotami powiązаныmi.

Transakcje:	01.01.-31.12.2018		01.01.-31.12.2017	
	Sprzedaż	Zakup	Sprzedaż	Zakup
Jednostka dominująca	0	0	0	0
Pozostałe podmioty powiązаныe	0	1 022	0	296
Razem	0	1 022	0	296

Transakcje z pozostałymi podmiotami powiązаныmi zostały zawarte z podmiotami powiązаныmi z niektórymi Członkami Rady Nadzorczej. Transakcje te dotyczyły wynajmu powierzchni biurowej (302 tys. PLN w 2018 roku, 296 tys. PLN w 2017 roku) oraz świadczenia usług doradztwa strategicznego oraz wsparcia przy potencjalnych akwizycjach (720 tys. PLN w 2018 roku, 0 tys. PLN w 2017 roku).

Salda rozrachunków:	31.12.2018		31.12.2017	
	Należności handlowe	Zobowiązania handlowe	Należności handlowe	Zobowiązania handlowe
Jednostka dominująca	0	0	0	0
Pozostałe podmioty powiązаныe	0	74	0	0
Razem	0	74	0	0

27.Zbycie jednostki zależnej

Przed zbyciem całości akcji Techmadex S.A., Mangata Holding S.A. była właścicielem 773.327 akcji Techmadex, stanowiących 51,02% jej kapitału zakładowego.

W dniu 11 czerwca 2018 r. Mangata Holding S.A. utraciła status akcjonariusza Techmadex S.A. z siedzibą w Warszawie związku ze zbyciem całości posiadanych akcji Techmadex S.A. Akcje stanowiące własność Emitenta zostały zbyte w następujący sposób:

- 163.319 akcji zostało zbytych w dniu 4 czerwca 2018 roku za łączną kwotę 634 tys. PLN na rzecz Techmadex S.A. w ramach przeprowadzonego skupu akcji własnych w celu zaoferowania pracownikom Techmadex S.A.;

- 515.825 akcji zostało zbytych w dniu 11 czerwca 2018 roku za łączną kwotę 2.001 tys. PLN na rzecz Techmadex S.A. w ramach przeprowadzonego skupu akcji własnych w celu umorzenia;
- 94.183 akcje Techmadex S.A. zostały zbyte na rzecz Pana Dariusza Gila w dniu 11 czerwca 2018 roku za łączną kwotę 365 tys. PLN.

Cena skupu akcji Techmadex S.A. za kwotę 3,88 PLN za jedną akcję została ustalona przez Zwyczajne Walne Zgromadzenie Techmadex S.A. w dniu 15 maja 2018 roku.

Mangata Holding S.A. zbyła wszystkie posiadane przez siebie akcje Techmadex za cenę 3,88 zł za jedną akcję, to jest za łączną kwotę 3.001 tys. PLN, z czego kwota 2.996 tys. PLN została uregulowana w drodze przeniesienia na Emitenta prawa użytkowania wieczystego nieruchomości wraz z własnością budynków położonych w Warszawie przy ul. Migdałowej 87 oraz Migdałowej 91, a kwota 5 tys. PLN została uregulowana w gotówce.

Struktura bilansowa zbytych aktywów oraz pasywów Techmadex S.A. na 30 czerwca 2018 roku przedstawia się następująco:

AKTYWA	30.06.2018
Rzeczowe aktywa trwałe	1 068
Należności i pożyczki	182
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	167
Aktywa trwałe razem	1 417
Zapasy	506
Należności handlowe oraz pozostałe należności	1 521
Pożyczki krótkoterminowe	396
Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe	294
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	1 385
Aktywa obrotowe razem	4 102
AKTYWA RAZEM	5 519
PASYWA	30.06.2018
Kredyty, pożyczki, inne instrumenty dłużne	341
Leasing finansowy	318
Pozostałe zobowiązania	10
Zobowiązania i rezerwy z tytułu świadczeń pracowniczych	38
Zobowiązania długoterminowe razem	707
Zobowiązania handlowe oraz pozostałe zobowiązania	1 182
Kredyty, pożyczki, inne instrumenty dłużne	285
Leasing finansowy	187
Zobowiązania i rezerwy z tytułu świadczeń pracowniczych	710
Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe	8
Zobowiązania krótkoterminowe razem	2 372
ZOBOWIĄZANIA RAZEM	3 079

Dla celów rozliczenia transakcji w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej Mangata Holding S.A., ze względu na niską istotność danych za okres od dnia utraty kontroli do dnia bilansowego, przyjęto dane finansowe Techmadex S.A. sporządzone na dzień 30 czerwca 2018 jako podstawę do rozliczenia tej transakcji.

Skonsolidowany wynik na sprzedaży Techmadex S.A. (w tys. PLN):

Sprzedane aktywa netto	-2 440
Cena sprzedaży	3 001
Udziały niedające kontroli	2 989
Wartość akcji własnych Techmadex	-3 204
Wynik skonsolidowany na sprzedaży	346

Przepływy pieniężne ze sprzedaży akcji Techmadex S.A. (w tys. PLN):

Środki pieniężne otrzymane ze sprzedaży akcji	5
Środki pieniężne Techmadex na moment sprzedaży	-1 385
Wypływ ze sprzedaży Techmadex	-1 380

28. Sprawy sądowe

Opis istotnych spraw sądowych w Spółkach Grupy:

Śrubena Unia S.A.

- W dniu 5 czerwca 2018 roku spółka wniosła pozew przeciwko Trade-Port sp. z o.o. z siedzibą w Katowicach o zapłatę kwoty 1.219 tys. PLN wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie. W dniu 21 czerwca 2018 roku Sąd Okręgowy w Katowicach wydał nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym. Nakaz zapłaty nie jest prawomocny, dłużnik złożył zarzuty. Cała kwota zasądzona nakazem zapłaty została zabezpieczona przez Komornika, pieniądze znajdują się w depozycie. W dniu 23 października 2018 roku spółka otrzymała od syndyka masy upadłości zawiadomienie o ogłoszeniu upadłości oraz postanowienie Sądu Rejonowego Katowice – Wschód w Katowicach Wydział X Gospodarczy z dnia 16 października 2018 roku w przedmiocie ogłoszenia upadłości Trade-Port sp. z o.o.
- W dniu 13 czerwca 2018 roku spółka wniosła pozew przeciwko Trade-Port sp. z o.o. z siedzibą w Katowicach o zapłatę kwoty 1.430 tys. PLN wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie. W dniu 5 lipca 2018 roku Sąd Okręgowy w Katowicach wydał nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym. Nakaz zapłaty nie jest prawomocny, dłużnik złożył zarzuty. Cała kwota zasądzona nakazem zapłaty została zabezpieczona przez Komornika, pieniądze znajdują się w depozycie. W dniu 23 października 2018 roku spółka otrzymała od syndyka masy upadłości zawiadomienie o ogłoszeniu upadłości oraz postanowienie Sądu Rejonowego Katowice – Wschód w Katowicach Wydział X Gospodarczy z dnia 16 października 2018 roku w przedmiocie ogłoszenia upadłości Trade-Port sp. z o.o.
- Spółka wniosła powództwo przeciwko Zdzisławowi Sikorze (Ergotech Sikora Zdzisław) o zapłatę kwoty 63.351,22 EUR. W przedmiotowej sprawie w dniu 29 października 2018 r. Sąd Okręgowy w Katowicach wydał nakaz zapłaty zgodny z żądaniem pozwu. Nakaz nie jest prawomocny
- Ponadto Spółka w postępowaniach sądowych, egzekucyjnych i upadłościowych dochodzi swoich należności w łącznej kwocie 4.500 tys. PLN. Emitent informował o prowadzeniu tych spraw we wcześniejszych raportach okresowych, na chwilę obecną w żadnej z nich nie wyegzekwowano istotnych kwot.

Zetkama sp. z o.o.

- W dniu 17 stycznia 2018 roku spółka wniosła do Sądu Okręgowego w Legnicy VI Wydziału Gospodarczego pozew przeciwko TDZ POWER SE z siedzibą w Brnie, Czechy, o zapłatę 111 tys. EUR. Spółka dochodzi zwrotu zaliczki uiszczonej na poczet dostawy przez pozwanego maszyny, w związku z niezrealizowaniem przez pozwanego dostawy. Spółka oczekuje na uprawomocnienie się europejskiego nakazu zapłaty.

Pozostałe Spółki z Grupy nie są stronami w istotnych postępowaniach sądowych lub egzekucyjnych.

29. Ryzyko dotyczące instrumentów finansowych

Ryzyko dotyczące instrumentów finansowych

Grupa Kapitałowa narażona jest na wiele ryzyk związanych z instrumentami finansowymi. Ryzykami, na które narażona jest Grupa są:

- ryzyko rynkowe obejmujące ryzyko walutowe oraz ryzyko stopy procentowej,
- ryzyko kredytowe oraz
- ryzyko płynności.

Zarządzanie ryzykiem finansowym Grupy koordynowane jest przez Spółkę dominującą, w bliskiej współpracy z Zarządami oraz dyrektorami finansowymi spółek zależnych. W procesie zarządzania ryzykiem najważniejszą wagę mają następujące cele:

- zabezpieczenie krótkoterminowych oraz średnioterminowych przepływów pieniężnych,
- stabilizacja wahań wyniku finansowego Grupy,
- wykonanie zakładanych prognoz finansowych poprzez spełnienie założeń budżetowych,
- osiągnięcie stopy zwrotu z długoterminowych inwestycji wraz z pozyskaniem optymalnych źródeł finansowania działań inwestycyjnych.

Grupa nie zawiera transakcji na rynkach finansowych w celach spekulacyjnych. Od strony ekonomicznej przeprowadzane transakcje mają charakter zabezpieczający przed określonym ryzykiem. Ponadto Spółka dominująca wyznaczyła formalnie część instrumentów pochodnych jako zabezpieczenie przepływów pieniężnych.

Poniżej przedstawiono najbardziej znaczące ryzyka, na które narażona jest Grupa.

Ryzyko rynkowe

Analiza wrażliwości na ryzyko walutowe

Ryzyko walutowe związane jest ze sprzedażą na rynki zagraniczne oraz zakupami materiałów i towarów z tychże rynków. Biorąc pod uwagę, iż wpływy w walutach obcych (szczególnie w EUR) przekraczają wydatki, Grupa podejmuje działania operacyjne zmierzające do zmniejszenia ekspozycji netto do minimalnych osiągalnych poziomów. Zarówno zakupy surowców, towarów jak i nakłady inwestycyjne analizowane są pod kątem możliwości redukcji ryzyka walutowego w Grupie.

Ponadto Grupa realizuje strategię zabezpieczania ryzyka walutowego przy wykorzystaniu dostępnych instrumentów finansowych. Głównym celem strategii jest ograniczenie zmienności przepływów pieniężnych w walucie EUR związanych z wysoce prawdopodobnymi planowanymi transakcjami sprzedaży wyrobów Grupy.

By zminimalizować ryzyko walutowe Grupa zawiera walutowe kontrakty terminowe (kontrakty forward) oraz zawiera umowy kredytowe w walucie EUR traktując ich spłatę jako naturalny hedging. Jeżeli kwoty płacone (zakup) oraz uzyskane (sprzedaż) w walucie równoważą ryzyko, Grupa nie stosuje kontraktów forward. Jeżeli transakcje zakupu oraz sprzedaży realizowane w walucie się nie równoważą, Grupa stosuje kontrakty terminowe, by osiągnąć wskazane wyżej cele zarządzania ryzykiem.

Aktywa oraz zobowiązania finansowe Grupy wyrażone w walutach obcych, przeliczone na PLN kursem zamknięcia obowiązującym na dzień bilansowy przedstawiają się następująco (bez pochodnych instrumentów finansowych):

Stan na dzień 31.12.2018 roku

	EUR	USD	CZK	Po przeliczeniu
Aktywa finansowe (+)				
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	2 705	215	0	9 465
Należności handlowe oraz pozostałe należności finansowe	17 172	2 826	0	72 723
Zobowiązania finansowe (-)				
Kredyty, pożyczki, inne instrumenty dłużne	-25 174	0	0	-83 044
Leasing finansowy	-7 852	0	0	-30 216
Zobowiązania handlowe oraz pozostałe zobowiązania finansowe	-6 598	-495	-7 489	-18 215
Ekspozycja na ryzyko walutowe razem	-19 747	2 546	-7 489	-49 287

Stan na dzień 31.12.2017 roku

	EUR	USD	CZK	Po przeliczeniu
Aktywa finansowe (+)				
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	3 425	630	0	16 399
Należności handlowe oraz pozostałe należności finansowe	18 347	950	0	79 794
Zobowiązania finansowe (-)				
Kredyty, pożyczki, inne instrumenty dłużne	-13 638	0	0	-56 456
Leasing finansowy	-6 547	0	0	-27 307
Zobowiązania handlowe oraz pozostałe zobowiązania finansowe	-6 125	-263	-10 694	-27 452
Ekspozycja na ryzyko walutowe razem	-4 538	1 317	-10 694	-15 022

Poniżej przedstawiono analizę wrażliwości wyniku finansowego oraz innych całkowitych dochodów w odniesieniu do aktywów oraz zobowiązań finansowych Grupy oraz wahań kursu.

Analiza wrażliwości zakłada wzrost lub spadek kursów o 10% w stosunku do kursu zamknięcia obowiązującego na poszczególne dni bilansowe.

Stan na dzień 31.12.2018 roku

Wpływ na wynik finansowy	EUR	USD	CZK	Razem
Wzrost kursu walutowego (+10%)	5 710	987	-125	6 572
Spadek kursu walutowego (-10%)	-5 710	-987	125	-6 572

Wpływ na inne całkowite dochody	EUR	USD	CZK	Razem
Wzrost kursu walutowego (+10%)	-14 201	0	0	-14 201
Spadek kursu walutowego (-10%)	14 201	0	0	14 201

Stan na dzień 31.12.2017 roku

Wpływ na wynik finansowy	EUR	USD	CZK	Razem
Wzrost kursu walutowego (+10%)	2 742	110	-175	2 677
Spadek kursu walutowego (-10%)	-2 742	-110	175	-2 677

Wpływ na inne całkowite dochody	EUR	USD	CZK	Razem
Wzrost kursu walutowego (+10%)	-2 817	10	175	-2 632
Spadek kursu walutowego (-10%)	2 817	-10	-175	2 632

Należy wziąć pod uwagę, że instrumenty pochodne walutowe kompensują efekt wahań kursów, a zatem przyjmując się, że ekspozycja na ryzyko dotyczy instrumentów finansowych posiadanych przez Grupę na poszczególne dni bilansowe i jest korygowana o pozycję w instrumentach pochodnych.

Ekspozycja na ryzyko walutowe ulega zmianom w ciągu roku w zależności od wolumenu transakcji przeprowadzanych w walucie. Niemniej powyższą analizę wrażliwości można uznać za reprezentatywną dla określenia ekspozycji Grupy na ryzyko walutowe.

Analiza wrażliwości na ryzyko stopy procentowej

Ryzyko stopy procentowej związane jest przede wszystkim z oprocentowaniem posiadanych kredytów bankowych oprocentowanych wg zmiennej stopy procentowej opartej o stawkę Euribor i Wibor oraz umów leasingowych pomniejszonych o stan środków pieniężnych. Grupa nie zabezpiecza się przed tym ryzykiem, jednakże prowadzi stały monitoring sytuacji rynkowej w tym obszarze. Zmiana stóp procentowych w przypadku kredytu opartego na stawce Wibor kompensowana jest poprzez zmianę odsetek otrzymywanych od środków pieniężnych – doskonałym narzędziem do ograniczania ryzyka stóp procentowych jest stosowany w Grupie cash pooling. W ocenie Grupy ryzyko zmiany stopy procentowych jest na akceptowalnym poziomie w stosunku do rentowności prowadzonej działalności.

Poniżej przedstawiono analizę wrażliwości wyniku finansowego oraz innych całkowitych dochodów w odniesieniu do potencjalnego wahania stopy procentowej w górę oraz w dół o 1%. Kalkulację przeprowadzono na podstawie zmiany średniej stopy procentowej obowiązującej w okresie o (+/-) 1% oraz w odniesieniu do aktywów oraz zobowiązań finansowych wrażliwych na zmianę oprocentowania tj. oprocentowanych zmienną stopą procentową.

Stan na dzień 31.12.2018 roku

	wpływ na wynik	wpływ na inne dochody całkowite
Spadek stopy procentowej (-1%)	621	-277
Wzrost stopy procentowej (+1%)	-660	277

Stan na dzień 31.12.2017 roku

	wpływ na wynik	wpływ na inne dochody całkowite
Spadek stopy procentowej (-1%)	460	-217
Wzrost stopy procentowej (+1%)	-1 303	-1 006

Analiza wrażliwości na ryzyko kredytowe

Ryzyko kredytowe w Grupie jest na niskim poziomie ze względu na stosowanie działań mających na celu zminimalizowanie kwoty trudnych należności. Przed rozpoczęciem współpracy z potencjalnym klientem Spółki Grupy analizują kondycje i wiarygodność finansową klienta np. poprzez korzystanie z usług wywiadowni gospodarczych. Na początku współpracy Grupa wykorzystuje także inne instrumenty w celu ograniczenia ryzyka kredytowego, tj. m.in.: akredytywa, przedpłata dla nowych klientów, limity kredytowe dla klientów o dłuższym okresie współpracy. Ryzyko to jest również ograniczone w Grupie ze względu na dywersyfikację sprzedaży pod względem liczby klientów i obszarów sprzedaży.

Maksymalna ekspozycja Grupy na ryzyko kredytowe określana jest poprzez wartość bilansową następujących aktywów finansowych:

	31.12.2018	31.12.2017
Pożyczki	2	480
Należności handlowe oraz pozostałe należności finansowe	111 310	117 890
Pochodne instrumenty finansowe	247	2 424
Pozostałe klasy pozostałych aktywów finansowych	101	105
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	37 371	41 365
Zobowiązania warunkowe z tytułu udzielonych gwarancji i poręczeń	-323	7 551
Ekspozycja na ryzyko kredytowe razem	148 708	169 815

Grupa w sposób ciągły monitoruje zaległości klientów oraz wierzycieli w regulowaniu płatności, analizując ryzyko kredytowe indywidualnie lub w ramach poszczególnych klas aktywów określonych ze względu na ryzyko kredytowe (wynikające np. z branży, regionu lub struktury odbiorców). Ponadto w ramach zarządzania ryzykiem kredytowym Grupa dokonuje transakcji z kontrahentami o potwierdzonej wiarygodności.

W ocenie Zarządu Spółki dominującej powyższe aktywa finansowe, które nie są zaległe oraz objęte odpisem z tytułu utraty wartości na poszczególne dni bilansowe, uznać można za aktywa o dobrej jakości kredytowej. Z tego też względu Grupa nie ustanawiała zabezpieczeń oraz innych dodatkowych elementów poprawiających warunki kredytowania.

Analizę należności jako najistotniejszej kategorii aktywów narażonych na ryzyko kredytowe, pod kątem przeterminowania oraz strukturę wiekową należności przeterminowanych nie objętych odpisem przedstawiają poniższe tabele:

Stan na dzień 31.12.2018 roku

	Należności handlowe	Pozostałe należności finansowe	Razem
do 1 miesiąca	15 073	7	15 080
od 1 do 6 miesięcy	3 368	0	3 368
od 6 do 12 miesięcy	137	0	137
powyżej roku	239	0	239
Przeterminowane należności finansowe	18 817	7	18 824

Stan na dzień 31.12.2017 roku

	Należności handlowe	Pozostałe należności finansowe	Razem
do 1 miesiąca	18 501	6 132	24 633
od 1 do 6 miesięcy	7 848	3	7 851
od 6 do 12 miesięcy	1 943	0	1 943
powyżej roku	600	0	600
Przeterminowane należności finansowe	28 892	6 135	35 027

W odniesieniu do należności z tytułu dostaw i usług, Grupa nie jest narażona na istotne ryzyko kredytowe w związku z pojedynczym znaczącym kontrahentem lub grupą kontrahentów o podobnych cechach. W oparciu o historycznie kształtujące się tendencje zalegania z płatnościami, przeterminowane należności nie objęte odpisem nie wykazują znacznego pogorszenia jakości - większość z nich mieści się w przedziale do miesiąca i nie zachodzą obawy co do ich ściągalności. W 2018 roku saldo należności handlowych przeterminowanych wynosiło 18.817 tys. PLN i stanowiło 17% salda należności handlowych netto, natomiast na koniec poprzedniego okresu saldo należności handlowych przeterminowanych wynosiło 28.892 tys. PLN i stanowiło 27% salda należności handlowych netto.

Ryzyko kredytowe środków pieniężnych i ich ekwiwalentów, rynkowych papierów wartościowych oraz pochodnych instrumentów finansowych uznawane jest za nieistotne ze względu na wysoką wiarygodność podmiotów będących stroną transakcji, do których należą przede wszystkim banki.

Analiza wrażliwości na ryzyko płynności

Grupa Kapitałowa jest narażona na ryzyko utraty płynności tj. zdolności do terminowego regulowania zobowiązań finansowych. Grupa zarządza ryzykiem płynności poprzez monitorowanie terminów płatności oraz zapotrzebowania na środki pieniężne w zakresie obsługi krótkoterminowych płatności (transakcje bieżące monitorowane w okresach tygodniowych) oraz długoterminowego zapotrzebowania na gotówkę na podstawie prognoz przepływów pieniężnych aktualizowanych w okresach miesięcznych. Zapotrzebowanie na gotówkę

porównywane jest z dostępnymi źródłami pozyskania środków (w tym zwłaszcza poprzez ocenę zdolności pozyskania finansowania w postaci kredytów) oraz konfrontowane jest z inwestycjami wolnych środków.

Ryzyko to jest ograniczone również faktem, iż większość kosztów ponoszonych przez Grupę ma charakter stały jak również przychody ze sprzedaży nie wykazują zbyt dużych wahań w cyklu miesięcznym w ciągu roku. Grupa posiada także dostęp do linii kredytowej, w tym instrumentu cash pooling, oraz na bieżąco monitoruje bieżące i przyszłe przepływy pieniężne (cotygodniowe raporty zarządcze każdej ze spółek w tym zakresie).

Na dzień bilansowy zobowiązania finansowe Grupy mieściły się w następujących przedziałach terminów wymagalności:

Stan na dzień 31.12.2018 roku

	do 6 m-cy	6 do 12 m-cy	1 do 3 lat	3 do 5 lat	powyżej 5 lat	Zobowiązania wartość bilansowa
Kredyty w rachunku kredytowym	20 541	14 375	50 322	22 377	0	107 615
Kredyty w rachunku bieżącym	0	645	26 270	0	0	26 915
Leasing finansowy	5 375	5 238	19 035	4 836	672	35 156
Zobowiązania handlowe oraz pozostałe zobowiązania finansowe	83 802	0	0	0	0	83 802
Ekspozycja na ryzyko płynności razem	109 719	20 258	95 627	27 213	672	253 488

Stan na dzień 31.12.2017 roku

	do 6 m-cy	6 do 12 m-cy	1 do 3 lat	3 do 5 lat	powyżej 5 lat	Zobowiązania wartość bilansowa
Kredyty w rachunku kredytowym	15 448	16 080	45 101	9 919	0	86 548
Kredyty w rachunku bieżącym	17 776	0	0	0	0	17 776
Pożyczki	136	0	0	0	0	136
Leasing finansowy	4 108	4 338	15 492	4 335	28	28 301
Zobowiązania handlowe oraz pozostałe zobowiązania finansowe	78 200	0	0	62	24	78 286
Ekspozycja na ryzyko płynności razem	115 668	20 418	60 593	14 316	52	211 047

W tabeli wykazano wartość umowną zobowiązań, bez uwzględnienia skutków dyskonta w związku z wyceną zobowiązań według zamortyzowanego kosztu. W przypadku instrumentów pochodnych rozliczanych w kwotach brutto, w tabeli zaprezentowano kwoty brutto.

Na poszczególne dni bilansowe Grupa Kapitałowa posiadała ponadto wolne limity kredytowe w rachunkach bieżących w następującej wartości:

	31.12.2018	31.12.2017
Przyznane limity kredytowe	52 800	26 100
Wykorzystane kredyty w rachunku bieżącym	28 215	17 776
Wolne limity kredytowe w rachunku bieżącym	24 585	8 324

30. Zarządzanie kapitałem

Grupa Kapitałowa zarządza kapitałem w celu zapewnienia zdolności kontynuowania działalności przez Grupę oraz zapewnienia oczekiwanej stopy zwrotu dla akcjonariuszy i innych podmiotów zainteresowanych kondycją finansową Grupy.

W celu monitorowania zdolności obsługi długu, Grupa oblicza wskaźnik zadłużenia netto (tj. zobowiązań z tytułu leasingu, kredytów, pożyczek i innych instrumentów dłużnych pomniejszony o stan środków pieniężnych) do EBITDA (wynik z działalności operacyjnej skorygowany o koszty amortyzacji). Grupa zakłada utrzymanie wskaźnika zadłużenia netto do EBITDA na poziomie nie wyższym niż 3,5.

dane w tys. PLN	2018	2017
<i>Kapitał:</i>		
Kapitał własny	390 227	399 075
Udziały niedające kontroli	14 671	19 046
Kapitał własny razem	404 898	418 121
<i>Dług:</i>		
Kredyty, pożyczki inne instrumenty dłużne	134 530	104 324
Leasing finansowy	35 156	28 273
Dług	169 686	132 597
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	37 371	41 365
Zadłużenie netto	132 315	91 232
<i>EBITDA</i>		
Zysk (strata) z działalności operacyjnej	63 281	55 868
Amortyzacja	29 251	26 879
EBITDA	92 532	82 747
Wskaźnik długu do EBITDA	1,43	1,10

Wskaźnik zadłużenia do EBITDA wzrósł z poziomu 1,10 na koniec 2017 roku do 1,43 na koniec 2018 roku. Wzrost wartości wskaźnika, pomimo wzrostu EBITDA, wynika ze zwiększonego zaangażowania Grupy w instrumenty kredytowe.

Zarówno Grupa jak i Spółka dominująca nie podlegają zewnętrznym wymogom kapitałowym.

We wszystkich okresach wskaźniki mieściły się na zakładanych przez Grupę poziomach oraz zgodnie z wymogami podpisanych umów kredytowych.

Poza powyższym, Grupa monitoruje wskaźnik udziału kapitału własnego razem w sumie bilansowej. Wskaźnik ten zmniejszył się z 60,3% na koniec ubiegłego roku do 56,0% na koniec 2018 roku. Spadek wskaźnika jest pochodną wypłaty dywidendy oraz zwiększenia zadłużenia kredytowego. Grupa zakłada, że bezpieczny poziom tego wskaźnika wynosi nie mniej niż 50%. Umowy kredytowe nakładają obowiązek utrzymania wskaźnika udziału kapitału własnego w sumie bilansowej, obliczonego w oparciu o dane Grupy, na poziomie nie niższym niż 40%. Bieżąca wartość udziału kapitału własnego w sumie bilansowej jest zgodna z zakładanymi przez Grupę prognozami i świadczy o bezpieczeństwie finansowym Grupy.

31. Pozostałe informacje

31.1 Wynagrodzenie podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych

Podmiotem uprawnionym do badania sprawozdań finansowych Mangata Holding S.A. za rok 2018 był PricewaterhouseCoopers Polska spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Audyt sp.k., z którym w dniu 11 czerwca 2018 roku została zawarta umowa o przeprowadzenie przeglądu półrocznego sprawozdania finansowego (jednostkowego oraz skonsolidowanego) oraz badania rocznego sprawozdania finansowego za 2018 oraz za 2019

rok (jednostkowego oraz skonsolidowanego). Wyboru podmiotu uprawnionego dokonała Rada Nadzorcza Spółki w dniu 18 maja 2018 roku. Spółka nie korzystała wcześniej z usług ww. podmiotu w zakresie badania sprawozdań finansowych.

Audytorem Mangata Holding S.A. za rok 2017 był Deloitte Audyt Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Sp. k., z którym w dniu 9 czerwca 2017 roku została zawarta umowa o przeprowadzenie przeglądu półrocznego sprawozdania finansowego (jednostkowego oraz skonsolidowanego) oraz badania rocznego sprawozdania finansowego za 2017 rok (jednostkowego oraz skonsolidowanego). Wyboru podmiotu uprawnionego dokonała Rada Nadzorcza Spółki w dniu 17 maja 2016 roku. Spółka korzystała wcześniej z usług ww. podmiotu w zakresie przeglądu półrocznego i badania rocznego w latach 2000-2002 oraz w latach 2013 -2016.

Wynagrodzenie audytora z poszczególnych tytułów wyniosło (dane dotyczą Grupy Kapitałowej jako całość):

	01.01.-31.12.2018	01.01.-31.12.2017
Badanie rocznych sprawozdań finansowych	265	215
Przegląd sprawozdań finansowych	60	53
Razem wynagrodzenie audytora	325	268

Sprawozdania finansowe jednej ze spółek zależnych za rok 2018 (dwóch spółek zależnych za rok 2017) było badane przez Mazars Audyt Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie, ul. Piękna 18. Wynagrodzenie audytora za badanie tej spółki wyniosło 27 tys. PLN (łącznie 58 tys. PLN za badanie dwóch spółek w 2017 roku).

31.2 Zatrudnienie

Przeciętne zatrudnienie w Grupie (w przeliczeniu na pełne etaty) w podziale na poszczególne grupy zawodowe kształtowało się następująco:

	31.12.2018	31.12.2017
Pracownicy umysłowi	437	472
Pracownicy fizyczni	1 538	1 507
Przeciętne zatrudnienie	1 975	1 979

32. Zdarzenia po dniu bilansowym

W styczniu 2019 roku został spłacony kredyt inwestycyjny zaciągnięty w ING Bank. Wartość spłaconego kredytu to 5.965 tys. PLN. Po spłacie kredytu właściwy sąd wykreślił zabezpieczenie w postaci hipoteki na kwotę 7.500 tys. EUR.

Po dniu bilansowym nie wystąpiły istotne zdarzenia, inne niż opisane w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym, które wymagałyby ujawnienia.

33. Zatwierdzenie do publikacji

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe sporządzone za rok zakończony 31 grudnia 2018 zostało zatwierdzone do publikacji przez Zarząd Spółki dominującej w dniu 1 kwietnia 2019 roku.

Podpisy wszystkich Członków Zarządu Jednostki dominującej

<i>Data</i>	<i>Imię i Nazwisko</i>	<i>Funkcja</i>	<i>Podpis</i>
1 kwietnia 2019	Leszek Jurasz	Prezes Zarządu
1 kwietnia 2019	Kazimierz Przełomski	Wiceprezes Zarządu

Podpisy osoby odpowiedzialnej za sporządzenie skonsolidowanego sprawozdania finansowego

<i>Data</i>	<i>Imię i Nazwisko</i>	<i>Podpis</i>
1 kwietnia 2019	Mariusz Jaszczyk